

Klassivõitlus

Enamluse organisatsioonilised põhimõtted

Leninismi üheks lahutamata osaks on ta organisatsiooniline õpetus. Lenin oli üks neist vähestest tööliklassi õpetajatest ja proletariaadi ideoloogidest, kes organisatsioonilise küsimuse kuni viimase peensuseni läbi uuris ja küsimuse teaduslisele alusele rajas. Lenini töödes on organisatsioonilistel küsimustel palju ruumi antud, ja see tõendab, kui tähtsaks pidas Lenin õieti ülesseatud organisatsioonilist küsimust ja selle järele korraldatud organisatsiooni. Selle organisatsioonilise küsimuse järjekindla käsitamise eest sõimasid Leninit kõik paendlased ja vähemlased igast sordist. Trotski oma raamatus „Meie poliitilised ülesanded“ (1904. a.) nimetab Leninit „organisatsiooniliste wormide müstikuks“ (salapärase jõudude uskujaks), kes kannatab „organisatsioonilise langetöbe all“. Leninit loeti sellepärast „wäiklaseks“, teiste õiguste „kitsendajaks“, „diktaatoriks“ jne.

See oli arusaadav. Vähemlastele ja kõigile pehmenahksetele haritlastele oli ja on igal ajajärgul Lenini organisatsiooniline plaan, kindel distsipliin, nõudlikkus, ühe keskkoha juhtiwus surmaks, sest see paneb piiri nende „wabale loomingle“ ei lase neid mitte nii talitada, kui igaüks neist tahab, waid kuidas organisatsioon ja tema juhtiwad keskkohad käsiwad talitada.

Lenin nõudis, et rewolutsiooniliku proletariaadi parteil peab kindel organisatsiooniline alus olema, s.o. iga organisatsiooni liige peab tegelikult parteitööd tegema ja seda nii tegema, nagu partei juhtiw asutus määrab. Vähemlased olid niinimetatud „toetamise“ poolt, s.o. sellest arwati juba küllalt olewat, kui inimene parteid „toetas“ (näit. aineliselt, korteri muretsemisega jne), see andis juba talle õiguse ennast parteiliikmeks nimetada. Organisatsioonilise liikmeks olemine ei olnud kellegile kohustaw. Vähemlased tahtsid niisugust korda parteis maksma panna, et igaüks wõis ennast parteiliikmeks „pidada“, kui ta partei põhimõtted omaks tunnistab, kusjuures tarwis pole nõuda, et ta partei

organisatsioonis seisaks. Pealiskaudselt tühine lahkumine, kuid Lenin nägi juba siis, et sellele „tühisele“ organisatsioonilisele lahkuminekule järgneb sügaw põhimõtteline lahkumine. Broschüüris „Mis teha“ kirjutas Lenin: „Ainukeseks õigeks organisatsiooniliseks põhimõtteks meieaja liikumises peab olema: kõige waljem konspiratsioon, kõige waljem liikmete walik, professionaalsete (elukutseliste) rewolutsionääride ettewalmistus.“ Leninil tuli mitu aastat selle eest wõidelda, oma seltsimeestele „selgeks teha“, et tarwis on luua kindel, ühest keskkohast juhitud, raudse distsipliiniga kokkuliidetud proletariaadi partei — töölisteklassi eelwäesalk. Ligi poolteist aastakümnet kulus selleks, et kindlat enamlist organisatsiooni luua. Lenin kirjutab oma raamatus „Pahemluse lastehaigus kommunismis“:

„Ühelgi maal ei ole nii lühikesse ajajärku niisugust wormide, warjundite ja wiiside rikkust kõigi meieaja ühiskonnaklasside wõitlusest kokku kuhjunud, kusjuures see wõitlus siin pealegi riigi mahajäänud seisukorra ja tsariwalitsuse raske surwe mõjul eriti kiirelt walmis, eriti ahnelt ja edukalt iga sellekohase „viimase sõna“ Ameerika ja Euroopa poliitilistest kogemustest omandas.“

See wormide, warjundite ja wiiside rohkus organisatsioonilistes küsimustes ja üldises töölisteklassi wõitluses ongi see kapital, mida tänapäewani rahwawaheline proletariaat ja ta parteid weel ei ole osanud küllalt otstarbekohaselt kasutada. Kui tänapäew pilku heita kapitalistlike maade kommunistlike parteide tegewuse, edasijõudmise ja tagurpidiminekuga peale, siis leiame alati, et organisatsioonilise küsimuse lahendamine, selle ülesseadmine partei tegewuses ka wastawad tagajärjed nähtawale tõi.

Kominterni asutamisel pööras Lenin noorte kommunistlike parteide organisatsioonilisele ehitusele wäga suurt tähelepanu. Mitte üheski marksistlikes töös

pole organisatsioonilised küsimused niisugust walgustamist leidnud kui Lenini töödes. Ei Marx, ega Engels pööranud oma töödes sellele küsimusele erilist tähelepanu. Ja määratu palju jõudu ning järjekindlust oli selleks vaja kuni ÜK(e)P asutamise ja pärast lõpuliku kujunemise aastatel Lenini organisatsiooniline õpetus isegi laialistes partei ridades läbi löi. Paljudele enamlastelegi paistis Lenini raudne distsipliin, keskendatud juhtimine, wõitlus kallakute vastu partei ridades, konspiratsioon mingisugune „üleliigne“ nõudmine olewat. Sama wõime ütelda ka meieaja kommunistlike parteide kohta, kus samuti organisatsioonilist tööd sagedasti alahinnatakse. Poliitiliste ja taktiliste küsimuste lahendamisele tormawad kõik, neid küsimusi uuritakse, neile tuleb lisaks filosoofiliste probleemide käsitlemine, kuid organisatsioonilised küsimused lahendatakse mõõdamines, „muuseas“.

Harilikult öeldakse, et poliitilised küsimused mahutawad endasse ka organisatsioonilised. See on kõige libedam koht. Wähemlased ja Trotski oma ülemaalnimetatud raamatus, kus ta Lenini „müstiliste“ organisatsiooniwormide vastu waidleb, seletasid sidewust ideelise ja organisatsioonilise töö wahel niiviisi:

„Ideeline wõitlus on protsess' kuid organisatsiooni wormid on ainult... wormid, mis peawad ehtima woolawat, arenewat sisu, — arenewat partei praktilist tööd.“ „See on, ütleb Lenin, juba anekdoot sellest, et pomm on pomm ja suurtükikuul on suurtükikuul. Ideeline wõitlus on protsess, kuid organisatsiooni wormid on ainult wormid, mis ehiwad sisu! Küsimus seisab selles, kas meie ideeline wõitlus ehib end kõrgemate wormidega, wormidega, mis sunduslikud on kõigile parteiorganisatsioonidele, wõi wana laialipillatud, wanade ringide-wormidega. Meid tiritakse kõrgematelt wormidelt tagasi algkujuliste wormide juure ja õigustatakse seda sellega, et ideeline wõitlus on protsess, kuid organisatsioonilised wormid — ainult wormid.“ (Lenin, V. lhk. 459).

Lenin naerab sellega wälja vähemlaste seletused, kes oma paendlist nägu ja tegu tahtsid kinni katta põhjendusega, et nende „organisatsioonilised ülesanded alluwad täiesti poliitilise taktika metoodidele“ (Trotski). Sellega tahtsid paendlased parteilise juhtimise alt ära libiseda. Trotski kirjutas 1904. a. ja kordas sama ka 1926—1927. a., et

„distsipliini pidamisel on mõte ainult seni, kuni see kindlustab wõimaluse wõidelda selle eest, mida loed õigeks ja mille nimel ennast distsipliini alla paenutad.“

Sõnaga: kui arwad, et partei otsused sinu arusaamisele wastawad, siis talita nende järele, kui nad sulle ei meeldi, siis ole nende vastu ja wõitle nende vastu. See on praegu ka kõigi maade wastasrindlaste seisukoht, ja selle põhimõtte järele talitawad kõik, kes ei taha proletariaadi partei keskendatud juhtimisele alluda.

Enamluse organiseerimine algas töolisteklassi eelwäesalkade koondamisega. Esialgul, kõneleb Lenin, tuleb organiseerida töolisteklassi eelwäesalku, „kuigi need ollused wäikese, tühise osa klassist oma alla wõtawad.“ Kõigepealt, õpetab leninism, tuleb koondada kollektiiwidesse, organisatsioonidesse teadlikumad, ennast-salgawamad töolisteklassi liikmed. Igasse ettewõttesse on vaja luua partei kollektiiv; igas asutuses, tööstuskohas töötaw proletariaane, haritlane, kui ta tunnistab partei programmi, omaks wõtab ta põhimõtteid, peab kuuluma wastawasse organisatsiooni ja selle juhtimise all töötama.

Niisugused põhimõtteid seadis Lenin Wenemaa Sotsiaaldemokraatlike Töölise Partei rajamisel üles ja nende põhialuste eest wõitles ta kuni lõpuni rahwuswahelises ulatuses. Kuid proletariaadi partei ei oleks täitnud oma ülesannet, kui ta ainult selle juure oleks peatama jäänud.

Leninism arendas organisatsioonilist plaani palju kaugemale. Partei peab oskama koondada ühist klassitahet.

„Eelwäesalga teadlikkus, muuseas, selles seisabki, et ta oskab organiseeruda, ja organiseerides saawutab ta ühtse tahte, ja see tuhandete, sa-

jade tuhandete, miljonite ühtne tahe muutub klassitahteks" (Lenin).

Kommunistline partei selle poolest eraldubki teistest niinimetatud tööliste-parteidest („sotsialistlikud parteid“), et ta kõige paremini, arusaadavamalt, kui ükski teine partei, terve töölisteklasi püüdeid ja soove väljendab. Seda ühtset klassitahet kasvatati ja saadi kätte ainult järjekindla organiseerimistöö tagajärjel, niisuguse partei loomisega, mis oli karastatud raudse distsipliiniga, tsentraliseeritud juhtimisega ja tingimata ühtsete ridadega. Kogu partei tähelepanu oli ja on koondatud ühise eesmärgi saavutamiseks. Lenin toob näitusena, mis-sugune peaks partei oma ehituse poolest olema, meieaja sõjawäe:

„Waatame meieaja sõjawäge. See on üks parematest organisatsiooni eeskujudest. Ja tubli on see organisatsioon selle poolest, et ta paenduw on, ja miljonitele inimestele ühist tahet oskab anda. Täna istuwad miljonid inimesed kodus. Homme antakse mobiliseerimise käsk ja nad koguwad määratud kohtadesse. Täna lamawad nad kaewikutes, lamawad seal wahest kuude wiisi. Homme alustawad nad tormijooksu. Seda nimetatakse organisatsiooniks, kui ühise eesmärgi nimel, waimustatud ühe mõttega miljonid inimesed wahetawad oma läbikäimise worme ja wõitlusewiise, wahetawad asukohta ja tegewust, wahetawad ühenduses muutunud olukorra ja wõitluse nõudmistega oma wõitluse abinõusid ja sõjariistu.“

Niisugusena tahtis näha Lenin proletariaadi organisatsiooni, ja selle suure ülesande kättesaamiseks pühendas ta kogu oma hiigla suure tahtejõu. Lenin saawutas selle eesmärgi ja löi proletariaadile partei, mis meieaja sõjawäest tugewam, paenduwam ja liikuwam on, sest ta tugewus põhjeneb töölisteklasi ideelisele ühtsusele, teadwusele ja oma ülesannete mõistmisele teaduslise marksismi alusel. See partei alustas 1917. aastal tormijooksu kapitali põliste kindlustele; see partei mobiliseeris 1918—21. a.a. kodusõjas oma liikmeid ja saatis

neid kaewikutesse, wäeliinile, wiis neid wõitlusesse, waimustas sellega hulka, wahetas muutunud olukorras ja wõitluse nõuete kohaselt oma sõjariistu, taktikat ja organisatsioonilisi worme. Kord awalikult, kord „põranda all“ — kuidas olud nõudsid — wõitles kommunistline partei. Partei juhatusel, ta eestwõttel purustati kapitalismi kindlused ja heideti meresse kapitali müüdawad jõud — walged kindralid.

Juba sellest järeldub, et ühes ideelise wõitluse ägedamaks muutumisega organisatsioonilised wormid kõrgema kuju wõtawad. „Iga wõitluseworm nõuab ka wastawat tehnikat ja wastawat aparaati“, — kirjutab Lenin. Kommunistline Internatsionaal on rajatud enamuse organisatsioonilistele põhialustele: kollektiivid wabrikutesse, ettewõtetes; juhtimise koondamine ühise keskkoha alla, raudne distsipliin, ühtsus, fraktsioonidest täielik lahtiütlemine.

Kümme aastat on mööda Kominterni asutamisest. Igasse maailma nurka on asutatud kommunistline partei. Kuid see ei tähenda weel, et kapitalistlikel maadel olewad kommunistlikud parteid terwelt on enamuse kogemused omandanud ja organisatsioonilised põhimõtted ellu wiinud. Sinnamaale ei ole weel jõutud. Kommunistlike parteide üheks suuremaks puuduseks on leninistlike organisatsioonilise poliitika puudumine. Lenin ei lasknud organisatsioonilisi küsimusi kunagi üldpoliitiliste küsimuste warju jääda. Meil aga jääb organisatsiooniline küsimus sagedasti kolmandale plaanile. Suurel osal tehakse aga organiseerimistööd ilma mingisuguse süsteemita, järjekindluset. Alustatakse tööd, kuid ei wiida seda lõpule. Organiseerimistöö juures on aga järjekindluse puudus kõige suurem waenlane. Lenini kirjad ja artiklid, milles ta partei organiseerimise tähtsust puudutab, annawad selle kohta väga palju huwitawat ja õpetlikku materjaali. Peaasi, mis meie sealt leiame, on väikeste praktiliste küsimuste käsitlemine. Kirjas „Seltsimeestele“ partei põhikirja üle ütleb Lenin; et tähtis pole mitte põhikiri, waid töö ja inimeste tööle rakendamine. Ilma

põhikirjata võib sama hästi tööd teha, kui tegelased üldiseid töötamise viise mõistavad ja teavad, kuidas tarvis teatud ajajärgul töötada. Inimeste valik, inimeste tööle rakendamine on juba suur osa organisatsioonilisest poliitikast. Kui partei oskab inimesi tööle panna, siis on ta sellega ühe suurema ja raskema küsimuse lahendanud. Töölise ja talupoegade inspeksiooni organiseerimise üle kirjutades toonitas Lenin samuti, et meie peame oskama paremaid inimesi kubermangudest, kreisidest jne välja tuua ja neid keskkohas praktilisele tööle panna, õpetades sellega uusi tegelasi ja liikumise juhte laialiste töörahwakihtide seast. Kommunistlikes parteides, kuigi nad sügawal pörandal all peawad tegutsema, on võimalik samuti oma tegelaste põhikogu (kaadrit) kasvatada, kui suure järjekindlusega, plaanilikkusega organiseerimistöö juure astutakse — alates kollektiivist ja lõpetades uute tegelaste tööle tõmbamisega.

Revolutsioonilise sotsiaaldemokraatia ülesandeid äramäärates kirjutas Lenin oma tähelepanemisewäärt artiklis „Meie lähemad ülesanded“:

„Mis on klassiwoitus? Kui üksiku wabriku töölised, üksiku tööharu töölised woitlusele astuwad oma peremehega ehk oma peremeestega, kas see on klassiwoitus? Ei, see on ainult klassiwoitluse nigel algidu. Töölise woitus muutub klassiwoitluseks ainult siis, kui kõik töölisklassi eelwäe esitajad kogu maal endid ühtseks töölisklassiks tunnistawad ja woitlust ei alusta mitte üksikute peremeeste, waid terve kapitalistide klassi ja seda klassi toetawa walitsuse wastu. Ainult siis, kui üksik tööline enese tunnistab töölisklassi liikmeks, kui ta oma igapäewases woitluses üksikute wäikeste ettewõtjatega ja üksikute ametnikkudega näeb woitlust kodanluse ja ta walitsuse wastu terwelt, ainult siis muutub ta woitus klassiwoitluseks. „Igasugune klassiwoitus on poliitiline woitus“ — neid Marxi tähtsaid sõnu oleks wale selles mõttes seletada, et igasugune töölise woitus peremees-

tega alati poliitiline woitus on. Neid tuleb nii mõista, et töölise woitus kapitalistidega muutub poliitiliseks woitluseks selle järele, kuidas ta klassiwoitluseks muutub.“ (Lenin, II, lhk. 494).

Seda Lenini klassiwoitluse määrust woime tarwitada ka organisatsioonilise küsimuse iseloomustamiseks. Töölisklass ei ole siis weel organiseeritud, kui ta üksikud liikmed parteisse wõi mõnda teise organisatsiooni kuuluwad. Ka see ei tee weel töölisklassi organiseerituks, kui ta enamus oleks mõnesse organisatsiooni koondatud. Alles siis kui iga partei kollektiiv ja töölisorganisatsioon (olgu ametiühisus wõi mõni teine organisatsioon) on liidetud kõigi töölisorganisatsioonidega ühtse tegewuse ja woitluse läbi, kui see tegewus seisab revolutsioonilise marksismi alusel ja on sihitud kogu töölisklassi woitlusele tõmbamiseks kodanluse ja ta walitsuse wastu, alles siis on töölisklass organiseeritud ja saab jõuks, kes oma klassieesmärkide eest suudab ja võib woielda. See peab olema ka meie organisatsioonilise poliitika nurgakiwiks. Selle poole tuleb meil püüda ja, maksu mis maksab, seda eesmärki saawutada.

Kommunistlised parteid töötawad praegu kodanluse terrori maadel pööraselt rasketes tingimistes. Kuid oleks mõttetu nende raskete tingimiste üle hädaldada wõi nende eest warju pugeda. Sama mõttetu ja otstarbetu oleks organiseerimistööst sellepärast loobuda, et see raske ja hädaohtlik on. Kui meie seda „hädaohtlikku“ tööd ei tee, siis ei tee meie ka „üldist“ tööd. Tähelepanu keskpunktiks peab saama just töölise organiseerimine, nende koondamine organisatsioonidesse — illegaalsetesse ja legaalsesse, — sest ainult töölise organiseeritud jõud, nende tugewus võib lõpu teha wihatud kurnamiskorrale. Seda toonitas Lenin alati tsariajal, sellest peame meie peale Leninit mitmekordse agarusega rääkima ja mitte ainult rääkima, waid sel põhialusel ka tegutsema.

O. R.

Sõjahädaoht Lenini walgustusel

„Pea meeles imperialistlist sõda!“ See on esimene, millega Kommunistiline Internatsionaal iga töötaja poole pöörab, ükskõik kus ta elab, ükskõik missuguses keeles ta räägib. (Kominterni põhikiri.)

Sotsid jaotawad weel tänapäewgi sõdasid pealetungimise ja enesekaitsmise sõdadeks. Nad püüawad seda teha põhjendades Marxi ja Engelsi waadetele sõjaküsimuses. Lenin näitas ja selgitas, miks niisugune sõdade jaotamine meie päiwil täiesti reaktsooniline on. See waade on nüüd reaktsooniline sellepärast, et Marxi ja Engelsi wäited olid õiged ja täiesti makswad edumeelse kodanluse arenemise ajajärgul, kuna nüüd aga wäljasurewa kodanluse imperialismi reaktsooniline ajajärk on. See Marxi ja Engelsi „aukaitsmine“ (ehk — nende õige waate uuesti maksmapanemine) on Lenini suurem teenus sõjaküsimuse selgitamises.

Kuid Lenin selgitas selles asjas weel palju muudki, mis senini segane wõi selgitamata oli. Nimetame siin peapunkte tema teooriast sõja kohta.

Iga sõda peab ta ajaloolise tähtsuse järele hindama; iga sõda tuleb sõdiwariigi klassiliste jõudude wahekordade seisupaigast hinnata, kusjuures sõja iseloomu just see asjaolu kindlaks määrab, missugune klass sõda peab; imperialistlikes sõjas tähendab isamaa kaitsmise seisukoht täielikku tööliisklassi äraandmist ning kodanluse poole ülejooksmist, sest rewolutsiooniline klass ei wõi soowida oma tagurlike kodanluse wõitu, waid peab igal wiisil seda kodanlust püüdma purustada. 1914—1918. a. sõda oli nimelt imperialistline sõda, mis pealegi oli otsekohe seotud imperialismi kokkuwarisemise ajajärguga; uued imperialistlikud sõjad on möödapääsemata, rääkimata imperialistide sõjast (ehk sõdadest) esimese sotsialistliku riigi wastu; imperialistline sõda tuleb muuta kodusõjaks, klassisõjaks kodanluse ja proletariaadi wahel.

Need on peaalused leninismis sõjaküsimuse asjus. Siin meie neid wäl-

teid pikemalt seletama ei hakka. Siin käsitame eriküsimust, mida meie eelpool mitte ei nimetanud, nimelt küsimust sõjahädaohtu wastu wõitlemise kohta.

Kommunistliku Internatsionaali põhikirjas on sõjahädaohtu wastu wõitlemisele tähtsam koht antud. See põhikiri on aga Lenini näpunäidete ja lähema juhtimise järele ning üldse Lenini õpetuse põhjal kokku seatud. See põhikiri räägib selle küsimuse kohta järgmist:

„Pea meeles imperialistlist sõda!“ See on esimene, millega Kommunistiline Internatsionaal iga töötaja poole pöörab, ükskõik kus ta elab, ükskõik missuguses keeles ta räägib. Pea meeles seda, et kapitalistliku korra olemasolu mõjul wäiksel käputäiel kapitalistidel neli pikka aastat wõimalik oli mitmesuguste maade töölisi üksteist tapma sundida. Pea meeles, et kodanluse sõda Euroopa ja kogu maailma kõige hirksamasse nälga ja wiletsusesse heitis. Pea meeles, et ilma kapitalismi kukutamiseta niisuguste rõõwsõdade kordumine mitte ainult wõimalik ei ole, waid möödapääsemata on.“

Niiwiisi seadis Lenin selle küsimuse. Alatasa ja igalpool on waja möödunud imperialistliku sõja koledusi ja uue sõjahädaohtu meele tuletada.

1922. a. andis Lenin Haagis¹ olewale Wenemaa delegatsioonile juhtnõõrisi, kus ta kõige suuremat tähelepanu just sõjahädaohtu wastu wõitlemise peale pöörab. Ta kirjutab nendes juhtnõõrides:

¹ Haagi konwerents, 15/VI—15/VII 1922, kus kapitalistlikud riigid katset tegid Nõukogude Liitu sundida tsaarriaegseid laenusid tunnistama ja konfiskeeritud warandusi tagasi andma. N. L. wastuolekul lõppes konwerents tagajärjeta.

„Sõjahädaohu vastu wõitlemise küsimuses, ühenduses Haagi konverentsiga, arwan ma, et kõige suuremaks raskuseks on sellest eelarwamisest ülesaamine, nagu oleks see küsimus lihtne, selge ja wõrdlemisi kerge“...

... Inimestele peab seletama reaalsel olukorda, kui suur on see saladus, milles sõda tekib, ja kui abitu on tööliste harilik organisatsioon, kuigi ta end rewolutsiooniliseks nimetab, tegelikult tulewa sõja ees.

Inimestele peab kogu asjalikkusega weel ja weel kord seletama, kuidas asi wiimase sõja ajal oli ja miks see teisiti ei saanudki olla.“

Lenin ei rääkinud aga sõjahädaohu vastu wõitlemisest mitte ainult peale 1914—1918. a. sõda, waid ammu enne seda. Ta rääkis sellest Wene-Jaapani sõja puhul, rääkis sellest 1905. aastal. Kuid 1905. a. ajajärgul polnud see küsimus nii teraw. Siis seisis sõja asjus päewakorras teine küsimus, nimelt küsimus selle kohta, missugune peab olema proletariaadi seisukoht sõja vastu sõja ajal. Nimelt siis kujunes Lenini õpetuses lõpulikult kindlaks „isamaa“ lüüasaamise pooldamise õpetus (porashentschestwo), mida ka mõned Euroopa riikide tähtsamad sotsiaaldemokraadid siis õigeks pidasid.¹

Ajajärk kuni ilmasõjani tõstab sõjahädaohu küsimuse mitmel puhul päewakorda ja Lenin arendab sel puhul oma teooriat selle kohta edasi (näit. 1912. a.), sellejuures peajasjalikult sõja klassilist iseloomu walgustades („rehabiliteerides“ Marx-Engelsi waateid).

Wiimane imperialistiline sõda seob aga sõja küsimuse rewolutsiooniga. Siin

kujuneb leninismi teooria sõja kohta suureks terwikuks. Siin kujunebki juba sõja esimestel päewadel Lenini õpetustese juhtsõna: imperialistilise sõja muutmine kodusõjaks“ üheks täiesti kindlaks osaks kogu proletariaadi rewolutsiooni ja diktatuuri õpetuses. Nimetame siin ainult nende küsimuste pealkirju, mille kohta Lenin sel puhul kirjutas. „Sõda ja rewolutsioon“, „Sõda ja rahwusküsimus“, „Sõda ja II Internatsionaali kokkuwarisemine“, „Sõda ja sotsiaal-reformismi ümberkaswamine sotsiaal-schowinismiks“, „Küsimus proletariaadi ja talupoegade sõjalisest liidust“, „Rahwuste enesemääramise hüüdsõna“, „Hüüdsõna — „ilma maadewõtmiseta ja sõjakulu maksimiseta“, „Euroopa Ühisriikide hüüdsõna“ jne, jne. Kõikide nende küsimuste kohta andis Lenin kindla ja lõpuliku wastuse. Kõik need küsimused on Leninil seotud terwe imperialismi süsteemi hindamisega.

Lenin ei töötanud põhjani läbi mitte ainult kõik need küsimused sõja kohta, waid ta andis seletuse ka „imperialistilise rahu“ kohta. Imperialismi ajajärgul on sõjad kapitalistidele tarwilikud ja iga imperialistide tehtud omawahe-line rahu sisaldab iseendas uue sõja idusid. Siit saame järelduse — ainukene klass, kes sõja vastu suudab wõidelda ja peab wõitlema, on proletariaat; seda wõitlust peab proletariaat alati (ka „rahu“ ajal) pidama.

Esimesel ajajärgul peale oktoobri-rewolutsiooni nõuab Lenin, et rahwawaheline proletariaat ise rahu teeks, ilma kapitalistideta, üle kapitalistide peade. See on aga wõimalik ainult siis, kui proletariaat kodanluse kukutab. Ja tänapäew wõime meie kogu maailma töörahwale juba otsekohe ütelda, et uut sõda lõpulikult teisel teel takistada ei saa, kui ainult kodanluse kukutamise ja proletariaadi diktatuuri maksmapanemisega.

Esimene suur imperialistiline sõda lõppes nõukogude wõimulepääsmisega Wenemaal. Imperialism sõdis selle sotsialistilise walitsuse vastu weelgi edasi, enam kui kolm aastat, ja oli wiimaks sunnitud oma katset, nõukogu-

¹ Huwitaw — siis (Wene-Jaapani sõja ajal ja 1905. a.) oli „lüüasaamise“ seisukoht moodis ja leidis poolehoidu ka II Internatsionaaliridades. Mida kaugemale edasi ja mida ligemale Imperialistilisele sõjale ning Oktoobrile, seda paendlikumaks muutusid II Internatsionaali ametlikud juhid, kuni wiimase ilmasõja ajal nad otsekohesteks isamaa kaitsjateks said, kuna enamlased Lenini juhatusel ikka rewolutsioonilise mateks läksid ja ilmasõja ajal lipukirja üles tõstsid: „Imperialistilise sõja muutmine kodusõjaks“.

sid hävitada, katkestama. Imperialistidel ei jäänud muud üle kui nõukogudega rahu teha. Sel puhul rääkis Lenin Nõukogude VIII kongressil (XII, 1920):

„Ajalugu õpetab meile, et mitte ükski suur küsimus, et mitte ükski rewolutsioon ei ole muidu otsustatud, kui ainult rea sõdadega... Peab selle vastu walmis olema, et seisukorra wäiksemagi muudatuse juures imperialistlikud kiskjad uuesti meie kallale tulewad. Selle vastu peab walmis olema.“

Kuidas selle uue sõja vastu walmis olla, selle kohta seletab Lenin, et peame Nõukogude majanduse jalule seadma ja selle tugewaks tegema. Edasi seletas ta, et kõik rewolutsioonid, mis senini on olnud, on terwe pika rea sõdadega seotud olnud ja ainult neis sõdades lõpulikult ära otsustatud.

Siis „lõpetasime sõdade ühe järgu ja meie peame teise (s.o. sõdade teise järgu) vastu walmis olema... Kui meie esimesest sõdade järgust wälja pääsime, siis teisest sõdade järgust meie nii kergesti wälja ei pääse... Waja on, et sellest kahtlemata tõest iga parteitu talupoeg aru saaks... Kes alaliselt meid ähwardawa hädaohu ära unustab, mis seni, kuni maailma imperialism olemas on, ära ei kao, — kes selle ära unustab, see unustab meie töowabariigi ära.“

Neid Lenini sõnu peame alati meeletulema. Meie peame ikka ja jälle sellest sõjahädaohust rääkima, mis esimest Nõukogude wabariiki iga silmapilk ähwardab, kuni maailmas weel imperialistisi on. Seda hädaohtu peame alaliselt walgustama, nii „et sellest kahtlemata tõest iga parteitu talupoeg aru saaks“.

Rahu tagajärjel tekis kapitalismi ja sotsialismi wahel teatud ajutine „tasakaal“. Imperialistide omawahelised kisklemised, kui ka proletariaadi wastupanek andis Nõukogude riigile ajutiselt mahti „hinge tagasi tõmmata“. Kuid sõjahädaoht jäi ikkagi kohutawalt ähwardama. Kominterni III kongressil (1921. a. juulis) rääkis Lenin sellest:

„Meil on tähtis awalikult kindlaks teha, et on olemas ebapüsiw tasakaal ja et meie peame seda hinge tagasitõmbamise wõimalust kasutama, silmas pidades praeguseaja seisukorra iseloomustawaid tundemärke, meie taktikat selle seisukorra iseäraldustele kohastades ja mitte ühekski minutiks unustades, et äkitselt wõib sõjariistus wõitluse wajadus uuesti tulla.“

... „Meil on wäga suurel määral ebapüsiw, kuid siiski kahtlemata, wastuwaidlemata teatud tasakaal. Kui kauaks — ma ei tea, ja arwan, et seda ei wõigi teada. Ja sellepärast on meie poolt äärmist ette waatust waja.“

„Hinge tagasitõmbamise“ esimestel päewadel tegi Lenin selgeks, et täiesti teadmata on, kaua see „tasakaal“ imperialismi ja sotsialismi wahel püsib, kaua Nõukogude „hinge tagasitõmbamine“ kestab. Rahwuswahelise proletariaadi wastupanek ja Nõukogude walitsuse „äärmine ette waatus“ (Lenini nõudmine) imperialistide igasuguste prowokatsiooniliste sammude puhul on suutnud seda „hinge tagasitõmbamist“ tänapäewani pikendada. Kui kauaks. „Seda ei wõigi teada.“

Haagi konwerentsi puhul 1922. a. kirjutab Lenin Nõukogude delegatsioonile jällegi sellest, kuidas sõjahädaohtu vastu wõidelda.

„... ainukene wõimalik wõitlemise wiis sõja vastu“ ... on ... „põrandaaluse organisatsiooni alalhoidmine ja loomine kõikide sõjast osawõtjate rewolutsionääride kestwaks tööks sõja vastu...“

„Sõja boikoteerimine — on rumal sõnakõlks.“

Lenin räägib sellest mitmel puhul, et sõda boikoteerida ei saa, et niisuguse waate propageerimine üks hullemaist töörahwa pettustest on. Sõja vastu wõitlemiseks peab iga maa proletariaat omale tingimata põrandaaluse organisatsiooni looma, nimelt põrandaaluse, ja tingimata igal maal, ka seal, kus kõige suuremad demokraat-

lised wabadused on, sest et sõja korral kodanlus oma diktatuuri alasti ja awalikult maksuma paneb ja sõja wastu wälja astuwa töölise armuta kinni paneb ehk maha laseb. Selle asja ja küsimuse kohta ei tohi ühelgi töörahwa liikmel vähematki kahtlust olla.

Lenin wäitas, et sõja wastu peab kestwat tööd tegema. Sõjawastast organisatsiooni on wõimata lühikese ajaga luua ja organiseerida. Seda peab püsiwalt, kestwalt, kaua tegema, aegsasti ette walmistama. Ainult sel tingimisel suudab töörahwas sõjahädaohu wastu wõidelda, tema wastu walmis olla. Kuid ka sõja ajal on sõja wastu wõitlemine wõimalik ainult tugewa ja hästi korraldatud organisatsiooniga, mis juba kaua enne sõja algust on loodud. Kui neid tingimisi täidetakse, siis saab proletariaadi kommunistiline partei sõjahädaohu kui ka sõja enese wastu wõidelda.

Kommunistid wõitlewad kõigi abinõudega sõja wastu. Kommunistiline Internatsionaal on seda poliitikat senini edukalt ajanud ja juhtinud. Kui aga sõda

tuleb, siis — „boikoteerida sõda ei saa“. Siis tuleb kommunistidel ja kõikidel rewolutsioonilistel töölistel — mobilisatsiooni puhul — sõtta minna. Milleks? Selleks, et sõda, olgu ta missugune tahes, kodusõjaks imperialistide ja proletariaadi wahel muuta.

Lenin rääkis sõjahädaohust isegi weel oma surma eel. Oma artiklis „Parem vähem, kuid parem“ tuletab ta ikka ja jälle meele, mis proletariaati alatasa ähwardab. Seal annab ta jällegi juhtnõore, kuidas Nõukogude olemasolemist kindlustada järgmise sõjalise kokkupõrkamiseni kontrrewolutsiooniliste riikidega.

Meie wõitleme rahu eest, kuid — peame ka sõda meeles.

„Pea meeles imperialistlist sõda!“ See on esimene hüüe, millega Kommunistiline Internatsionaal iga töötaja poole pöörab, ükskõik kus ta elab, ükskõik missuguses keeles ta räägib.“

Seda Lenini pärandust peame iseäranis tänapäew meeles pidama. Seda peab teadma iga tööline ja ka iga „parteitu talupoeg“.

R. W.

Kahe unustamatu mälestuseks

1919. aasta 15. jaanuar oli fogu ilma proletariaadile raskets kaotuspäewaks. Kõige raskemana tundus selle päewa kaotus aga Sakfamaa proletariaadile, kelle kats kõige wäljapaistwamat proletaarse rewolutsiooni juhti — Karl Liebknecht ja Rosa Luxemburg kodanluse timukatäe all langefid.

Sakfamaa fashistid püüdsid, ühes kodanlise ajatirandusega, seda alutat mõrtsukatööd fogu ilmale ette kujutada kui enamuses töölistest koosnema wihase rahwahulga omakohtu akti. Kuid igale mõtlejale inimesele, kes wähegi jälgis tapmise eelseid jündmusi Sakfamaal — spartaklaste sõjariistus ülestõusu, kus fogu wõitluste hingeks olid Karl ja Rosa, ning pärast ülestõusu mahajurumist kodanlises ja sot.-demokraatlikes ajatiranduses kommunistlike juhtide tapmisele õhutawaid ülestõuseid — oli päewaselge, et fiin mitte mingisuguse omakohtuga tegemist ei ole, waid et wale-

jutud omakohtust on kodanlus selleks lendu lastnud, et tõeliste mõrtsukate jälgi segada.

Peagi selgus, et 15. jaanuari mõrtsukatöö oli kodanluse poolt ette kawafetud, kuna tapatöö täidewiijaks olid kuardiwäe ratsa-kütidewiiji ohwitserid. Selgus weel enam: selgus et mõrtsukate poliitilisteks ja moraalisteks kaastegelasteks olid tolle aegse fofisjaaldemokraatlise walitsuse juhid, kellel kuni tänase päewani ühegi juriidilise kriitika korra ei ole läinud ennast sellest weretööst puhtaks pesta. Sieti polnud neil härradel seda tarmiski teha. Kas ei ole neile härradele, kelle heatskiitmisel ja toetusel ilma sõja wõitluswäljadel miljonid tööliised ja talupojad maha tapeti; et kodanlus end pärast hästi wõiks raswa süüa, — kas polnud neil juudasulastel üksteis kõi, kas paar rewolutsiooni eest wõitlejat rohtem ehk vähem on maha noititud. Mis tähtsus wõib olla kahel tapatööl niisuguste

inimeste moraali waekausil, kes täielikku wastutust kannawad selle eest, et pärast Saksa imperialismi sõjalist foktuurarivemist ja Hohenzollernite kamba minemakihutamist seal jällegi võimu juures seisawad Hindenburgid oma monarhisõide kambaga, et lugemata hulga revolutsioonäride surmu-kehadel kõwendab kord juba kõigutatud võimu kapital!

Kontrevolutsiooni sotsiaaldemokraatliked juhid ei wihanud Kooosat ja Karli mitte ainult sellepärast, et nad olid Saksamaa töölisklassi eelwõe juhid, kes oma waenlaste ees ialgi sõjariista käest ei pannud. Ei, Ebertid ja Scheidemannid wihkasid neis kahes revolutsioonijuhis oma leppimata wastasteid wõitluses sotsiaaldemokraatia põhimõtete ja taktika küsimuste pärast, praegusaja töölisklassi võitluse sisse ja eesmärgi pärast.

Kas revolutsioon wõi seadusandlike uuendused? Teiste sõnadega, kas kodanluse klassiwõimu purustamine ja proletariaadi diktatuuri teostamine üleminekus kapitalismist sotsialismile, — nagu õpetas Marx, — wõi jälle kodanluse poliitilise ja majanduslise võimu rahulikul, järk-järgulise seadusandluse teel ümberlaswamine sotsialismiks, — nagu õpetab Marxi õpetuse wõitluse Bernstein, — selles seisis lahkuminekute sisse.

Juba kaua enne ilmasõda oli see küsimus sotsiaaldemokraatia ridades põhimõtete lahkuminekute aluseks olnud, kuid laiaadele töölisklassidele oli siis selle kahe seisutoha üksikute vastu käinud põhimõtte alles tume, segane. Imperialismi arenemisel tekkis see saatuslik, otsustaw küsimus ikka enam ja enam kontreetselt II Internatsionaali ette. Tagajärg oli äge wõitlus mõlema seisutoha pooldajate wahel, eriti terawana tuli see wõitlus nähtawale Saksamaa sots.-demokr. parteis ja ametiühisustes.

Tõsi, II Internatsionaalis walitses küll weel kaua marksiistilise wõolu wormaalne ülekaal. Saksamaa sotsiaaldemokraatia parteipäewadel ja II Internatsionaali konverentsidel ja kongressidel wastuwõetud otsused olid marksiistilised, kuid aegamööda muutusid ka need ikka enam ja enam kahe- mõtteliseks. II Internatsionaalis tekkis „keskallat“ ehk n. n. „tsentristid“, Karl

Kautskyga eesotsas, kes püüdis kahte waenulikkude leeri — marksiiste ja bernsteinske lepitada, kellele partei wormiline ühisus tähtsam oli kui ta revolutsioonilise klassiwõitluse sisse. Nii oli lugu II Internatsionaalis teoreetilistelt.

II Internatsionaali praktikas aga õitses reformism juba täiesti. Kui ilmasõda imperialismiliste riikide wahel lahti puhkes, siis oli proletariaadi rahwuswahelisest solidaarsusest ja wennalikkusest, mida II Int. juhid kogu aja laia suuga olid jutlustanud, järele jäänud ainult ilusad sõnad — reformism pühitses revolutsiooni üle kõige laiaulatuseksemat wõitu. Proletariaadi klassijõu, mis Marxi õpetuse järele pidi juhutama oma klassi huwides, kodanluse, kui oma ajaloolise waenlase, wõimult kütutamiseks ja proletariaadi diktatuuri teostamiseks, selle jõu rakendas reformism nüüd oma maa kodanluse teenistusse, kodanlist „isamaad“ kaitsema.

Saksamaa sotsiaaldemokraatia, II Internatsionaali teoreetiline tugi, läks peaaegu terwelt reformismi reele. Minult Kooosa Luxemburg ja Karl Liebknecht jäid juhtivatest tegelastest kindlasti Marxi õpetuse juure. Kogu oma energia andsid nad wõitluseks teadusliku sotsialismi eest. Töölisklassi võitluse wasimiseks, kodanluse huwides wõitluseks wõitlesid nad niikasti rahwuslises kui ka rahwuswahelises ulatuses esimestes ridades, nad olid selle wõitluse juhtideks. Kooosa oli suurepäraline teoreetik ja mõtleja, kes ajalooliste nähtuste dialektiliselt mõistmises Kautskyst palju sügawamale tungis. Ta ei piirdunud mitte üksipäinis Marxi õpetuse hulkade selgitamisega, waid püüdis seda ka ta looja waimus ja metoodiga iseseiswate uurimiste põhjal edasi arendada. Karl jälle oli suuremeelne, ennastalgaw revolutsioonisoldat, kes kõiki filmapilgu revolutsioonilisi nõudeid oskas kinni püüda, et siis kogu oma energia ja tulise loomuga nende teostamisele asuda. Oma isiklike kindlusega waldas ta hulki, oma isiklike revolutsioonilise waimustusega sütitas ta hulkades sama waimustuse ja wiis nad siis enda järel wõitluse.

Reformistidele ei wäsinud Kooosa ja Karl ialgi hoopis andmast. Galastamata paljastasid nad nende tõsi wäikekodanlist

Ecclesia militans sõja teel

Weebruari keskpäewad töid rahwuswahelise poliitika arenemises sündmuse, millel suur tähtsus ei ole mitte ainult rahwuswahelise mädanewa imperialismi edaspidise saatuse seisukohalt, waid mis otsekohe terawasti tungib ka rahwuswahelisse töolistewõitlusse. See on paawstikoja ja Itaalia walitsuse wahel tehtud poliitiline leping, mille sisu peajooned 12. webruaril awaldati ja mille järele ecclesia militans — wõitlew kirik — sõna otsekohehes ja igakülgses mõistes sõjateele tõttab.

Septembrikuust 1870, mil Viktor Emmanuel oma wägedega Rooma tungis, mis sinnamaani paawsti ilmaliku riigi pealinn oli olnud, kadus paawstiriik „sestsinatsest ilmast“ — Itaalia kodanlus löi omale ühise rahwuslise kuningriigi, ja paawst andis töotuse et ta oma jalga selle neetud Itaalia pinnale ei tõsta.

Ligi 60 aastat pidasid paawstid seda töotust, ükski neist ei tõstnud jalga paawstilossi (Vatikani) piiridest wälja. Itaalia kodanlus ei tunnud sellest suurt peawalu; ta wiis oma rahwuslise tõusu waimustuse päwil riigi ja kiriku lahutamise läbi, ja Itaalia kuningakojas polnud iseäralist meelehärma sellegi üle, et paawst kõigil katoliku usku walitsejail ära keelas oma jalga Rooma pista. Selle wastu aga tarwitas kirik alati juhust, et lafalistes rahwahulkades, iseäranis waimliselt wäga madalal seiswa Itaalia talurahwa hulgas, igal wõimalusel walitsusewastast meeoleu luua, kus see iganes kohane oli.

Ja nüüd korraga — leping paawstikoja ja Itaalia walitsuse wahel, mille järele wiimane mitte ainult paawsti ilmalikku riiki makswaks ei tunnista, waid selle teostamiseks koguni senise Vatikani piire tuntawalt laiendab, talle peale muude maaalade lähedalolewa (wististi St. Pietro) raudteejaama annab, samati telegrahi, telefoni ja raadiojaama, mille kaudu paawstikoda wälisilmaga ühendusse wõib astuda. Paawstiwalitsus ja kuninglik walitsus, Vatikan

ja Quirinal, keda Tiberi jõe org üks teisest lahutab — otseteed umbes kaks kilomeetrit — saadawad wastamisi üks teise juure oma alalised esitused (saadikud). Ja kõige selle lisaks maksab Itaalia walitsus paawstikojale nende kahjude tasuks, mis wiimane seeläbi, et ta ilmariik 1870. a. häwitati, aineliselt sai, — 710 milj. rubla. Aga sellegagi weel ei ole lõppenud need õigused ja eesõigused, mis Itaalia faschistiline walitsus paawstikojale lepingu põhjal annab. Kaotatakse ära kodanlise abielu seadus, antakse pappidele koolides usuõpetamise asjus, koolide asutamises ja nende waimlise elu järel walwamises suured õigused, mis tegelikult kiriku ja riigi lahutamise seaduse tühjaks teeb jpm.

Millega seletada seda uskumata „suurmeelsust“ paawstikoja wastu faschistliselt diktaatorilt Mussolinilt, kellele ometi mingit iseäralist nõrkust pappide pettusewärgi ees ei näi olewat? Kahtlemata pole siin tegemist mõne usulise meelsuse nähtusega waid puht poliitilise sündmusega, mille põhjaluseks on tuttaw põhimõte: do ut des — annan selleks, et ka sina annaksid. Ühe sõnaga — poliitiline äri.

Mis oli wõi on siis see tasu, mille eest Mussolini Itaalia kodanluse omaaegsed wõidud nii kergel käel ära andis, Itaalia rahwa suurel määral paawstikoja pimedada wõimu alla saatis?

Tuleb kõigepealt tähendada, et Itaalia kodanlus 1929. a. kaugeltki enam see ei ole, mis ta 1870. a. oli. Ta on, nagu teistelgi kapitalistlistel maadel, pika ja põhjaliku arenemisekäigu läbi teinud ja omaaja edumeelselt seisukohalt, ajalugu ja ühiskonda edasiwiijwast jõust kõige tagurliisemaks jõuks muutunud, kes toore, werise wägiwallaga ajaloo edenemist takistada püüab. 1870. a. oli paawst oma wõitlewa kirikuga Itaalia kodanlusele kammitsaks jalus ja kodanlus heitis selle kammitsa jalust: selleaegne Viktor Emmanuel häwitas paawstiriigi ja lahutas riigi kirikust, kuna

paawst Pius IX enese wabatahtlikult Vatikanis wangistas. Nüüd, 60 aastat hiljem, pole wõitlew kirik Itaalia tagurlisele kodanlusele ammugi mitte wastaseks, takistajaks, waid — wastupidi — neil on nüüd ühised huwid ühise wastase, proletariaadi wastu, kes kodanlist ilma häwitada ähwardab, ja nüüdne kuningas, kah Viktor Emmanuel (III), annab kätt paawst Pius XI-le wõitlewa kirikuga ühist wäerinda luues töörahwa wastu, kes nüüd ajaloo kui edasitungi, ajaloo edu kandew jõud esineb.

Nii siis oli fashistide kindral Mussolini see, kes käe sirutas Vatikani mäe poole ja kirikuwüstlele hüüdis: Tule alla ja aita meid! Ja nagu omal ajal Saksa isewalitseja Wilhelm II, pärast rasket „kultuurawõitlust“, mida Bismarck katoliku kirikuga Saksamaal pidas, alla wandudes ja katoliku kirikut ühiskondlises wõitluses omale appi kutsumise käe sirutas paawsti esitajale ja sõnas: Eminenz, olgu minewik unustatud! nii sõnab nüüd Mussolini paawstile minewiku „ülekohtu“ kohta, mida ta mitmesuguste eesõiguste ja sajamiljoniliste rahaplaastrite abil kinni katta püüab. Tule alla ja aita meid, sest mitte ainult töölisteklass, waid isegi linna wäikekodanlus on terawasse wastuolusse sattunud fashistilise wägiwalla walitsusega, ja isegi talurahwas — osalt samade pappide õhutusel — ei ole wägiwalladiktatuuraga rahul. Kirik peab nüüd kõik oma mõju maksma panema, peab Itaalia rahwa maast-madalast oma waimlise kaswatuse ja hoolekande alla wõtma, et teda kodanlise kurnamise sõnakuulelikuks lambakarjaks kaswatada, nagu kirik seda aastasadasid ja tuhandeid osawasti on teinud oma karjalammastega. Rist ja kantsik, wägiwald ja jumala armusõna, alasti toorus ja silmakirjalik pettus, politseinuut, wangimaja, kirik, pihtitool — kõik see peab nüüd käsikäes ja ühisel jõul rewolutsioonilist meeoleolu töörahwa ridade häwitama. Wõitlew kirik astub awalikult ja alasti, kui kõige mustema ja tagurlisema kodanluse wägiwalla abimees ja liitlane töörahwa wastu wõitlusse.

Ja ta teeb seda heameelega. Pius XI on enam kui ükskord isikliselt ja awalikult jumala wiha kommunistide kaela wandunud, on awalikult imperialisti riike enamlaste kallale ässitanud. Nüüd tõttab ta ise otsekohe nende wastu sõjakäigule ja teeb seda iseäranis hoogsalt weel kõige selle wõidusaagi pärast, mis Itaalia fashistilise walitsusega kokkuleppimine paawstiriigile kaasa tõi.

Kuid paawsti ilmaliku riigi tunnistamise tähtsus ulatab kahtlemata palju kaugemale Itaalia töörahwa wastu wõitlemise ja fashistide sisemise toetamise küsimusest. Lepingu awaldamisega käib kaasas rida teisigi teateid, mis mitte wäheha rahwuswahelise tähtsusega ei ole. Nii kinnitatakse, et paawst oma esitajat rahwasteliidu nõukogusse tahab saata. Sellega lähedas ühenduses on teine sõnum, mis paawsti esimesest rännakust kõneleb. Selle rännaku eesmärk olewat — London. Ja Inglise walitsewates ringkondades näib selle üle suur heameel walitsewat.

Mis peitub selle külaskäigu taga? Missugusel otstarbel läheb paawsti esitaja rahwasteliidu nõukogusse? Kes wiimase aja rahwuswahelise poliitika malekäikusid on jälginud, sel ei wõi kahtlust olla, et siin Inglise diplomaatia wõimsat trumpi tahab wälja mängida — Ameerika Ühisriikide wastu. Kui seda meeleheitlikku wõitlust waadelda, mis iseäranis wiimastel kuudel Inglismaa ja Ühisriikide wahel igal sammul, igas tegewuses nähtawale tuleb, kui waadata seda jõupingutust, millega Inglismaa ühel, Ameerika Ühisriigid teisel pool endid otsustawaks wõitluseks walmis seewad ja selleks omale kaaslasi ning tagawarawägesid nõutawad ja mobiliseeriwad, siis eksime küll waewalt, kui ütleme, et leping paawsti ja Mussolini wahel mitte ilma Londoni kaasabita ilmale ei tulnud, samati kui kirikuwüsti kawatsetaw Londonisõit mitte juhusline lõburännak ei ole, mis wabadusse pääswal linnul üle-öö pähe kerkis. Inglise walitsew ringkond, kes Ühisriikidelt wiimasel ajal nii mõnegi walusa hoobi on saanud, iseäranis Ameerika küsimustes,

tahab paawsti ühes terwe katoliku kiriku mõjuga Ühisriikide wastu kaalulauale wisata. Ja see ei ole mitte wäikse tähtsusega, iseäranis kui meelega tule-tame, et Ühisriikides ise oma weerand-sada miljoni katoliiklast on, rääkimata sellest, et Kesk- ja Lõuna-Ameerika riikides, keda Ühisriigid oma käpa alla tahawad suruda, igalpool katoliku usk walitseb.

Aga ka sellega ei lõpe weel Vatikanis ja Quirinali wahel sõlmitud lepingu mõju ja ulatus. Kahtlemata pidi siin Mussolinil weel teisigi eesmärke silmas seisma — välispoliitilise iseloomuga eesmärke nimelt. On ju teada, et Itaalia ja Prantsusmaa wahel ammu juba rida terawaid küsimusi lahendamata seisab, et nende huwid oma mõju laiutamisel Wahemeris ja selle ümbruskonna rannamaadel — asumaadel ja poolasumaadel — terawasti wastamisi põrkawad. Algades Põhja-Aafrikast, Siiria kaudu kuni Balkani maadeni näeme igalpool Itaalia ja Prantsuse huwide terawat kokkupõrkamist. Ei ole kahtlust, et lepingu üheks punktiks paawstikoja poolt lubadus oli Itaalia poliitikat Prantsuse wastu toetada, mis seda enam arusaadaw on kui meelega tuletame, et Prantsuse walitsuse ja paawstikoja wahekorid kaugelki kõige parem ei ole olnud. Ja kuigi praegune walitsus head wahekorda Vatikaniga püüab alal hoida, siis ei ole ometi kuigi kaua aega mööda katsest Prantsuse esitajat Vatikanist ära kutsuda. Ja seesugused katsed wõiwad jällegi kergesti juhtuda. On ju Prantsusmaa kodanlus katoliku kiriku wõimu kitsendamiseks nii mõnelgi korral õige terawaid samme astunud. Kõik see on paawstikoda Prantsusmaa peale kui „katoliku kiriku kergemeelse tütre“ peale sundinud waatama; ja kui nüüd püsiwam Itaalia kodanlus oma faschistilise walitsusega kui kadunud poeg kiriku rüppe tagasi keeras, siis seda ennem on tal kaitset ja paremakspidamist loota — kergemeelse õe kõrwal. Prantsuse ajakirjandus ongi juba sellekohast kartust awaldanud — tunneb ta ju, kust tuul puhub.

Kõige huwitawam selle juures on aga see asjaolu, et seda Prantsuse wastast poliitikamängu sobitatakse Inglismaa tegewal kaasaitamisel, kuna teistkätt Englise kodanlus Prantsusmaad kui kõige ligemat ja ustawamat liitlast Ühisriikide wastases wõitluses enda külge püüab siduda. Mis teiste sõnadega ütleb, et ka oma lähemale liitlasele ja kaaswõitlejale selja taga nuga ihutakse, wõi, mis sedasama tähendab — kõigest liidutamisest hoolimata on sügawad wastuolud ja lahkuminekud olemas ka seesuguste liitlaste wahel, nagu seda nüüd Prantsuse ja Englise kodanlus on.

Meie näeme, kuidas ka selles küsimuses kõik tänapäewsed imperialismi wastuolud nagu tulepunktis nähtawale tulewad ja kuidas nad ka siin iga sammuga süwenewad ja terawnewad. Ei ole kahtlust, et Ühisriigid sellele manööwrele wastamata ei jäta — näeme seda juba praegugi „asjatundjate“ (ekspertide) nõupidamisel Pariisis, kus Saksamaa ülikurnamise küsimusi arutatakse ja kus Ühisriigid walusasti põidlagi Inglismaa ja Prantsusmaa huwidele wajutawad. Ja kokkuwõttes wiib seega ka see nähtus ainult kiiremini otsustawale kokkupõrkamisele imperialistlike suurriikide wahel.

Teisest küljest näitab see leping paawsti ja Mussolini, see kokkulepe risti ja pussnoa wahel, mis töölliste klassil kirikul ootada on. Ei ole ju kirik kusagil rõhutute ja kurnatute kaitseks wälja astunud, waid alati — wähemalt kapitalistlikes korras — walitsewate rihtide huwisid kaitsnud. Ja kodanlus on alati heameelega waadanud, kuidas kirik rahwahulkasid pimestab. Aga seal, kus demokraatiast weel silmakirjakski kinni peetakse, ei ole kodanlus awalikult wähemalt mitte seesuguse liiduni läinud, mis rahwahulkade waimlise kaswatamise täiesti pap-pide kätte usaldab. Itaalia faschistiline walitsus, kes kodanluse diktatuuri alasti wõiwalla kõigil aladel lõpuni wiib, on ka kiriku ärakasutamise küsimuses teed näidanud. Ei ole kahtlust, et talle järreltegijaid leidub. Juba nüüd kauplewad Saksamaal (Preisimaal) sotsid sa-

laja paawstikojaga kokkulepe pärast, ja küllap wõitlus rewolutsiooni tõusu wastu ka siin soitsid pappidega warsti kokkuleppele wiib.

Ka sel wäärinnal seega jõudude koon-dumine otsustawaks lahinguks. Ikka selgemini, ikka awalikumalt astuwad kõik mustad jõud, sotsidest kuni faschistide ja kirikuronkadeni, ühisesse wäärinda, ikka awalikumalt organiseeriwad nad oma ridu, ikka selgemalt tuleb nähtawale nende ühine püüd — häwitada töolisteklassi rewolutsioonilist

jõudu, purustada seda ühiskondlist jõudu, mis kodanluse wõimu häwitada ähwardab.

Kiriku awalik wõitlusesse astumine käsikäes kõige werisema kodanlise wägiwallaga töörahwahulkade wastu, nende kägistamiseks, mahasurumiseks, peab uued töörahwa hulgad arusaamisele tooma, peab uued kihid töölisi wõitlewa proletariaadi ridadesse juhtima, peab wõitlejatele uut hoogu andma selle mädanewa wägiwallailma lõpuliukuks häwitamiseks.

H. P.

Lenin kui sõjariistus ülestõusu strateeg ja juht

Üks tähtsam osa proletariaadi klassi-wõitluse teooriast on lahilemata õpetus töörahwa sõjariistus wäljaastumisest rewolutsioonis ja proletariaadi diktatuuri teostamisest. Proletariaat peab, nagu seda juba Marx ja Engels oma töödes terawalt alla kriipsutajid, kodanluse sõjariistus jõu kufutama, oma wõimu — proletaarse diktatuuri — sõjariistus wõitluse teel maksma panema.

Enne 1914—1918. a. imperialistlist ilmaõnda tunnistas veel suur osa II Internatjonaali juhtijid, Rautshtyga eesotsas, kodanlise korra wägiwõlbse kufutamise ja proletariaadi wõimu rewolutsiooniteel maksmapaneku paratamatust — wähemalt sõnadeski.

Kuid peale ilmaõja lõppu on kõigi maade sotjidest otjekohesed ja täielikud kodanlise korra kaitjad wälja kaswanud. Nüüd püütawad nad marxismi õpetust riigist ja proletariaadi diktatuurist kas wõltida ehk „wananenuks“ tunnistada. Nad seawad Marxi teooria wastu oma — sotjilise teooria, kodanluse kannupoiste teooria, mille järele kodanline korrd peab rahulikult, ilma proletariaadi rewolutsioonilise wõitluseta, sotjalismitš ümber kaswama. Nende teooria on muutunud otjekoheseks marxismi wastaseks kodanliseks teooriaks.

Kapitalismi leppimatud wastuolud on nad muutnud kapitalismi koostöölaliseks arenemiseks. Kapitalistlike kriiside teooria on nad juba ammuugi kolikambri heitnud. Klassiwõitluse asemel jutlustawad nad

klassiderahu. Mitte kapitali kontsentreerumise ja laiade hulkade wiletsuse langemise poole ei arene nende arwates kapitalism, waid kapitali demokraatiseerumise poole (Geesti tööline osta aga ettewõtte aktsiiaid ja saa Pätsi ja Laidoneri sugufets!).

Kapitalistlike korraga paratamata kaafas-täiwa nähtuse — imperialistilised sõjad — on nad ümber wahetanud ultraimperialismi teooriaga. Mitte kapitalismi hävitamine, waid järk-järguline kapitalismi sotjalismitš ümberkaswatamine on nende eesmärk. Rewolutsiooni asemel — kodanlise ewolutsiooni teooria! Mitte proletaarne diktatuur, waid koalitsioon kodanlusega on nende teooria praktilisem punkt. Mitte proletariaadi kaswatamine rahwuswahelise solidaarsuse waimus, waid isamaa kaitmine. Mitte dialektiline materialism, waid idealiline filosoofia.

Seefugune on nende teooria.

Sellest järgneb loogiliselt nende aktiivne osawõtmise imperialistlike sõdade ettevalmistamisest. Nad on oma peale wõtnud kohustuse olla imperialistlike riikide kaitse, agendits, tõelisets sõdade ettevalmistamise aparadits — kui Rahwasteliidu patjifistilised kaitjad enamlaste „pealetungimise eest“. Selle „kaitsemise“ lipu all walmistawad nad aktiivset pinda Nõukogude Siidule pealetungimiseks. Ühets seefuguse sammuts on sotj Rei walitsuse allakirjutamine Sitwinowi protokollile — Poolaga ühel ajal.

Selle eesmärgiga rõhuvad nad oma fisepoliitkaga igal sammul tööliste orga-

j.m.f. ära määrama, et üksteist hõlpsam leida oleks; samati märgusõnad ära märguviled, et oma seltsimeest rahvamurrus ära tunda; õffitsel kohtamistel isefugused waremalt kofkuräägitud tundemärgid jne, jne.

Iga energiline inimene wõib ja mõistab ühes 2—3 seltsimehega terve rea seefuguseid wõtteid ja määrusi wälja töötada, mis tarwis on kofku seada, ära õppida ning nende tarwitamist harjutada. Du tarwis meeles pidada, et 99% selle poolt on, et sündmused meid ootamatalt tabawad ja et koguneda tuleb äärmiselt rasketel tingimistel.

Isegi ilma sõjariistadeta salgad wõiwad wäga tähtsat osa mängida:

- 1) rahwahulke juhtides;
- 2) parajal filmapilgul politseinikule, juhuslikelt reast wäljasattunud kasakale peale tungides ja neilt sõjariistad ära wõttes;
- 3) wangistatuid ehk haawatuid päästes, kui politseinikke just mitte palju ei ole;
- 4) kui nad majade katustele, ülemistele kordadele jne ronivad ja seal sõjawäe kivrähe alla wõtawad, igalle teewa wett laela walawad jne.

See energiaga, organiseeritud, hästi liitunud salt on määratu jõud. Mingil juhutamisel ei tule salga loomisest ära ütelda ehk selle moodustamist edasi lükata sel ettekaändel et sõjariistad puuduvad.

Salgad peawad juba wõimalikult aegsasti kohustused ära jagama, mõnikord aegsasti juhataja, salga ülema ära walima. Muidugi ei oleks mõislikit auastmete määramisega mängima hakata, kuid ei saa unustada ühte — juhtiwuse kärme ja otustawa tegewuse hüglasuurt tähtsust. Otustaw tegevus, järsk pealetung on $\frac{3}{4}$ kor-daminekut.

Peale moodustamist peawad salgad ajawiidmata, s.o. nüüd kofe, igatiilgsele tööle asuma, kuid mingil juhusel mitte ainult teoreetilisele, waid tingimata ühtlasi ka praktilisele tööle.

Teoreetiliste tööde all mõistame sõjateaduste tundmaõppimist, sõjaliste küsimustega tutvunemist, sõjawäelaste (ohwiteride, alamohwiteride jt. kuni endiste töölistest soldatteni) kutsumist jutujamistele (wefilustele); uulitsawõitluste kofhta käiwate illegaalsete broschüüride ning aja-

lehe kirjatükide lugemist, läbiarutamist, omandamist jne, jne.

Kordame, praktilisi töid peab ajawiidmata alustama. Need tööd jagunewad ettevalmistusetöödeks ja sõjalisteks operatsioonideks. Ettevalmistusetöödeks loeme igafugust sõjariistade ja sõjamoona muretsemist, uulitsawõitlusteks parajas kohas asuwate kofterite otsimist (mis kohased on wõitluse tarwis ülevalt, pommide ja kiwide ladude jaoks jne, ehk hapnikkude tarwis politseinikkudele laela walamiseks, niisama ka ruumisid staabi jaoks, teadete kofjamiseks, tagaotsitawate warjamiseks, haawatute paigutamiseks jne, jne).

Ettevalmistusetööde hulka kuulwad veel ajawiidmata teadetemuretsemise- ja luuretööd: teada saada türmide, politseijaoskondade, ministeeriumide ja muude tarwiliste asutuste plaanid, teada saada töökorraldus riiklikes ajutustes, pankades jne, nende kaitsetingimised; püüda luua sarnased ideed, mis wõitfid kasu tuua (teenijad politseis, pankades, koftutes, türmides, postil, telegrahwil jne); katjuda teada saada sõjariistade ladud, kofit linnas olewad sõjariistade kauplused jne, jne.

Tööd on siin määratu palju ja nimelt ka seefugust tööd, milles määratumat kasu wõib tuua igaüks, isegi uulitsawõitluses täiesti kõlbmatud, koguni nõrgadki inimesed, nagu naisterahwad, alaealised, wanakesed ja teised. Juba nüüd kofe on tarwis püüda saltadesse liita wastuwaidlemata ja ilmtingimata kofiti, kes ülestõusust tahawad osa wõtta, sest ei ole ja ei wõigi olla seefugust inimest, kes, kui ta tahab tööd teha, määratumat kasu ei tooks, isegi siis, kui tal sõjariistad puuduvad, isegi isiklike wõitlusewõimetuse korral.

Siis veel: mitte mingil puhusel ei tule piirduda ainult ettevalmistuslike tegutsemistega.

Rewolutsioonilise sõjawäe salgad peawad wõimalikult kiiremini sõjalistele tegudele üleminema, et:

- 1) sõjalisi jõudusi harjutada;
- 2) waenlase nõrku koftasid wälja luurata;
- 3) waenlasele osalisi hoope anda;
- 4) sõjawangisi (wangistatuid) wabas-tada;
- 5) sõjariistu muretseja;

6) ülestõusu jaoks raha muretseda (walitsuse rahaliste summade konjiskeerimine) jne, jne.

Salgad wõiwad ja peawad elawa töö jaoks jalamaid igalugust sündsat juhuft tabama. Mitte mingil juhtumisel ei pea asja edasi lükkama kuni üldise ülestõusu alguseni, sest ilma tules käimata ei saa ülestõusuks walmisolekut omandada.

Muidugi on iga äärmus kahjulik, iga hea ja taikulik asi, mis on wõidud kuni äärmuseni, wõib, kui ta teatud piirist üle läheb, kõlbamatuks ja kahjulituks saada ja saabki seda tingimata. Korratu, ettewalmistamatu, kuni äärmuseni wõidud wäiklane terror wõib ainult jõudusid killustada ja need ära neelata. Muidugi on see õige ning seda unustada ei tohi. Kuid teigest küljest ei tohi mingil juhtumisel unustada seda, et ülestõusu hüübdõna juba on antud, et ülestõus juba on alanud.

Sündsäl juhtumisel pole pealetungimise algamine mitte ainult iga revolutsioonääri õigus, waid otsetõhene kohus. Muhtide, politseimeeskondade õhulaskmine, wangide wabastamine, walitsuse rahaliste summade ärarõõmimine ülestõusu otstarbeks kasutamise eesmärgil — neid operatsioone teha tse igalpool, kus ülestõus käimas, nii Poolas kui Kaukaasias. Ja iga revolutsioonilise sõjawäe salk peab ajawiitmata seefugusteks operatsioonideks walmis olema. Iga salk peab meeles pidama, et kui ta tänase sündsäl juhuse kasutamata jätab, tema, see salk süüdlane on andeks andmatus tegevusetuses ja passiwuses.

Ja see süütegu on ülestõusu ajajärgul revolutsioonääri kõige suurem kuritegu, kõige suurem teotus igauhele, kes mitte ainult sõnades waid tegudes wabadusele püüab.

Nende salgade koosseiju kohta wõib järgmist ütelda. Soowitawa liigete arwu ja nende funktsioonide (ülesannete, tegevuse) jaotamise näitawad ära kogemused. On tarwis endil asuda nende kogemuste wäljatõõtamisele, mitte wäljastpoolt juhatusse andmist ootama jääda. Muidugi tuleb kohalifelt revolutsioonilifelt organisatsioonilt loengute, weskiluste ja nõuannete tarwis revolutsioonilise sõjawäelase jaatmist nõuda. Kui aga seefugust ei ole, siis peab tingimata ja kahtlemata seda ise tegema.

Mis puutub parteilifesse jagunemifesse, siis muidugi loomulifult püüawad ihe partei liikmed kottu ühineda ühte salka. Kuid wõõdapääsemata talistusi teiste parteide liigete salka astumifets teha ei maffa. Väimelt siin peame teostama sotsialiftilise proletariaadi ühinemise, praktilifse kottuleppe (muidugi mõista üma mingifuguse parteilifse liitumifeta) revolutsioonilifse demokraatiaga. Kes tahab wabaduse eest wõidelda ja kes tõendab tegudega oma walmisolekut, see wõib revolutsioonilifse demokraatia hultta arwatud saada, uendega on tarwis ülestõusu ettewalmistuse tallal püüda koos töötada (muidugi ifliku ehk grupi täieliku usaldamife korral). Kõõl teijed „demokraadid“ tulewad otustawalt kõõrwaldada — kui demokraadid, kui liberaalsed lobifesjad, kelle peale lootmine on lubamatu, kelle usaldamine revolutsioonääride poolt on kuritegu.

Muidugi on salgade omawaheline ühinemine soowitaw. Ühise tegevuse tingimuste ja wõõrude wäljatõõõtamine on ihe äranis tasulik. Kuid mingil juhtumisel ei tohi siinjures keerulifste plaanide sepijemise, üldiste steemide, pedantiliste (wäiklaste punktiwepalkfete. Kõõl) wäljamõelduste jne pärawft elawa tegevuse edasifütkamifess äärmusesse sattuda. Ülestõus saab tulema paratamata seefugustes tingimustes, mil organiseerimatud elemendid organiseeritustest tuhat korda arwurifkamad on. Paratamata tulewad ka niifugused juhtumifed, mil tegetfeda tuleb siinjamas, koha peal kahteji ja iffikultti. Sellepärawft on tarwis ette walmistada ja walmis olla omal algatusel ja wastutusel tegetfemifets. Kägelemifed, waelused, ajawenitused, kõõhtlemine on ülestõusu hutatus. Kõõgefindlam otustawus, kõõgepinewam energia, sündsäl momendi ajawiitmata ärakasutamine, rahwahultkade revolutsioonilifste kiredede ajawiitmata sütitamine, nende hultkade juhtimine otustawamale ja kõõgeotustawamale tegevusele — selles seifjab revolutsioonääri kõõge ülem kohus.

Süilgawaks sõjalifeks tegevuseks, mis revolutsioonilifse sõjawäe soldatitele õpetust annab, neile lahingufarastust walmistab ja määratumat kasu toob revolutsioonile, on wõõtlus mustafajalistega.

Revolutsioonilise sõjaväe salgad peavad filmapilt tundma õppima kes, kus ja kuidas mustafaja salgad on kokku seadnud, ja siis mitte ainult julustusega piirbuda (ta see on kasulik, kuid sellest üksi on vähe), vaid astuda wälja sõjariistus jõuga, mustafajalised läbi peksta, maha nottida, nende staapide korterid õhku lasta jne, jne." ¹

* * *

Niisugune on marksismi arusaamine proletariaadi sõjariistus ülestõusust kui kunstist. Sest tõepoolest on kunst proletariaati nõnda organiseerida, et võimalikult kiiremini kodanluse võimu purustada, kuid mitte mingil tingimisel ei saa seda läte nende oma teada wäga tarkade kommunistide retsepti järele, kes platooniliselt sõnasõltse pilluwad „maksede“ otsekohe uulitsale toomisest, laiade hultade otsekoheest wõitlusse wiimisest jne.

Selle kirjatuksi kirjutas sm. Lenin 1905. a. juulil, kui juba töölised ja talupojad mitmel pool sõjariistus wõitlust olid alustanud. Kuid see ei tähenda sugugi weel, nagu ei wõiks sõjariistus salku organiseerida enne revolutsioonilaine haripunktile jõudmist.

Õtse wastupidi. Proletariaat peab end organiseerima warakult, nagu seda tegi Wenemaa proletariaat. Iga töeline, kes Wene revolutsiooni käiguga wähegi tuttav on, teab et sõjariistus salkade organiseerimise küsimust juba II WSDW. kongressil 1903. aastal arutati, ning et 1904—1905. a.a. enamlased üle kogu Wenemaa sõjariistus salkade wõrgu olid organiseer

riinud, kelle konverents 1905. a. juulil ära peeti.

Klassiwõitlus kodanlistel maadel terawneb iga päewaga. Proletariaat läheneb iga päewaga revolutsioonilisemaks, itka rohkem ja rohkem wabaneb ta fotsiaal-äraandjate mõju alt. Praegu elame proletariaate revolutsiooni ajajärgul, mil üks kuwendif kogu maakera pinnast juba proletariaadi võimu all on. Kapitalism püüab rahwuswahelise proletariaadi fotsiaaliliselt isamaad häwitada ning waritseb Nõukogude Riidule pealetungimijets parajat filmapiltu.

Et oma seljatagust kindlustada, püüab iga maa kodanlus oma maa proletariaati itka werijemalt maha suruda. Sels otsustarbets loodakse kodanlistest ja wäitetodanlistest ollustest igasuguseid fashchilisi organisatsioonide, nagu kaitsepoliitsei, kaitseleit, skoutide pataljonid, kodanlised spordiühingud jm. jm. Nende wastutaaluts, kodanluse sõjariistus klassijõu häwitamijets ja kodanluse riigimafina purustamijets peab ta proletariaat, kui ta kodanluse itte alt wabaneda tahab (ja seda ta tahab), omale sõjariistus jõu looma.

Et seda paremini teha, peame tundma õppima rahwuswahelise proletariaadi kogemused. Iga proletariaat peab endale küsimuse ette panema, mis on ta sellets teinud, et kodanlist kurnamise süsteemi häwitada ning kuidas seda teha tema oma wõitlusetingimustes. Wastus wõib olla ainult üks: töölisieklass peab sõjariistus jõuga häwitama kodanluse korra, maksma panema proletariaadi diktatuuri.

Ia sellets peab proletariaat aeglasti oma sõjariistus jõu organiseerimisele asuma. Lenini kirjatükk annab sellets näpunäiteid — kordame weel — ühe l alal. K. M.

¹ - Ленинский сборник № 5, стр. 455—460.

Parteikoolide ja poliitringide õperaamat!

KERSHENTSEW ja LEONTJEW

LENINISMI AABITS

I osa — 1 rbl. 10 kop.

II osa — 1 rbl. 25 kop.

Tellige „KÜLWAJAST“

Ленинград, 31

Улица 3-го Июля № 48

Eestimaa kommunistline partei ja talurahwas

Talurahwaküsimusel on määratu tähtsus proletariaadi klassiwoitluses, woitluses tööliste ja talurahwa walitsuse pärast.

Seisab ju üks marksismi ja leninismi põhilause talurahwaküsimuses selles, et neil mail, kus talurahwas enamuses on, proletariaadi diktatuur teostataw on ainult üheskoos talurahwa kurnatud ja kehwide kihtidega.

Need kihid on kodanlises ühiskonnas woimetud oma iseseiswat poliitikat ajama, nad peawad sellepärast kas kodanlusega wõi proletariaadiga ühinema. Proletariaat peab sellepärast woitlust kodanlusega talurahwa pärast, ja suurel määral selle woitluse tagajärgedest oleneb proletariaadi woit.

Kuiwõrd on proletariaadil aluspõhja talurahwa laaliste kihtide, s.o. kurnatud ja kehwide kihtide, oma poole woitmiseks? Kapitalistlikes ühiskonnas, kus kapital nihästi töölisi kui talurahwast kurnab ja surub, on selles kurnamises otsekohene aluspõhi proletariaadi ja talurahwa kooswoitlemiseks kodanluse wastu. Teispool ei ole ühtki tähtsamat majanduslist ehk poliitilist küsimust, milles nende wahel põhilahkuminekuid wõiks tekkida, kuigi walmistuses kumbki neist isesugust osa etendab.

Juba 1847. aastal kirjutas Engels, et „... tuleb aeg, kus waeseksjäänud talurahwakiht, kellest wäljalmetud kõik üdi, ühineb proletariaadiga, wiimane suudab aga selleks ajaks tublisti areneda — ja nad kuulutawad üheskoos sõda kodanlusele.“

See aeg on nüüd saabunud. Proletariaat on praegusel ajal kõige mõjuwam, tugewam ja ainukene lõpuni rewolutsioonilik klass.

„Kuid proletariaat on rewolutsioonilik ainult selmääral, kuiwõrd ta ei piirdu oma klassi kitsate tsunftiliste raamidega, kuiwõrd ta wälja astub kõikides ühiskondlises elu awaldustes

ja ühiskondlises elu tegewuselawal kui kogu töörahwa ja kurnatud hulkade juht. Tal pole woimalik oma diktaatuuri teostada, kui ta walmis ei ole ja kui ta suuteline pole woitluses kodanluse wastu määratusuuri ohwreid kandma.“

(Lenin, XVIII, lhk. 238.)

See tähendab, et proletariaat neil maadel, kus talurahwas ja teised wäikewalmistajate kihid enamuses on — nagu näit. ka Eestis —, oma klassi erilistest huwidest alati kõrgemal peab seisma ja kõikidel ühiskondlises elu ja woitlusealadel kogu töörahwa ja kurnatud hulkade, eestkätt poolproletaarlaste ja kehwtalurahwa, kehwide kalurite ja käsitöölise, riigi- ja eramaade rentnikkude ning waeseks jäänud linna wäikekodanliste kihtide huwisid alati silmas pidama. Rewolutsioonilise proletariaadi kommunistlise partei ülesandeks on nende kihtide eluliste huwide eest wälja astuda, neid proletaarse rewolutsiooni liitlasteks woita. Seda wõib ja suudab ta teha ainult siis, kui ta oma woitluseülesannete hulka wõtab nende kihtide nõudmised ja süstemaatilise woitluse ning selgitustöö kaudu neile kurnatud kihtidele ära näitab, et nende ainukene pääsetee kodanluse kurnamise ikkest wabanemiseks on liit proletariaadiga.

See on raske ja wisa töö. Ta nõuab aega, sest wäikekodanlust, eriti wäiketalarahwast on ilmlopmata palju kollitatud kommunistidega, on neile igal sammul ja kõigil teeharudel, küll ajakirjanduses, küll kirikukantslis, koosolekutel ja mujal pähe tuubitud, nagu tahaksid kommunistid nende wäikest eraomandust ära wõtta. See wale eelarwamine on sedawõrd sügawalt nende kihtide arusaamise kaswanud, et teda sealt ainult raske tööga saab wälja juurida. Kuid kodanluse jõhker kurnamise ja wägiwallapoliitika on ka neis kihtides palju meelekibedust teki-

tanud. Wihawaen kodanluse kelmuse ja kurnamise pärast kaswab ka maal. Alaline ja järjekindel töö talurahwa hulka, klassiwoitluse arendamine maal, loob kõik eeldused selleks, et proletariaadi rewolutsiooniline partei, südiit kehwide talurahwakihtide eluliste huwide eest woitlust pidades, sündsäl silmapilgul need kihid proletariaadiga ühes tööliste ja talurahwa loomiseks woitlusele woib tõmmata.

Missugused nõudmised seab siis Eestimaa kommunistiline partei selleks üles, talurahwa kehwide kihtide huwisid kaitssta, et talurahwa kehwasid kihtisid koondada ja kaswatada woitluseks tööliste ja talurahwa walitsuse pärast?

Sellele küsimusele annab selge ja üksikasjalise wastuse Eestimaa Kommunistilise partei seisukoht maa- ja talurahwaküsimuses Eestis, nagu see EKP wiimastel konwerentsidel on kindlasti ära määratud. Neil konwerentsidel wastuwõetud otsused käsitawad kõiki Eesti talurahwa elulisi põhiküsimusi. Nad annawad hinnangu kõigepealt kodanluse maapoliitikale:

„Rewolutsioonilise proletariaadi järjekindel woitlus woimu pärast kodanluse diktatuuri kukutamiseks sundis Eesti tõusikkodanlust kodusõja ajal ja pärast kodusõja lõppu oma seisukorra päästmiseks ja oma woimu kindlustamiseks lubadusi andma talurahwale maa saamiseks, wälja töötama mõisnikkude suurmaaomanduse woõrandamise ja tükeldamise seaduse ning läbi wiima maareformi, et talurahwa hulka sid oma mõju alla tõmmata ja neid proletaarse rewolutsiooni reserwist oma tagawarawäeks muuta.“

See läkski kodanlusel korda. Maareform andis kodanlusele woimaluse „hinge tagasitõmbamiseks“, andis kodanlusele aega enese organiseerimiseks, oma jõudude kogumiseks rewolutsioonilise proletariaadi eelwäe — kommunistilise partei — jõudude häwitamiseks. Tajurahwale anti suuri lubadusi, mis sõjawäge teatawaks ajaks ajutiseks petliku wäljawaatega maasaamise kohta rahustas ja kodanlusel seega sisemise waenlase — rewolutsioonilise proleta-

tariaadi — wastu woitlemiseks käed wabaks tegi.

„Woõrandatud suurmaaomanduse tükeldamisega ja planeeritud asunduskohtade põliseks tarwitamiseks ja eraomanduseks andmisega on demokraatlik-kodanline rewolutsioon Eestis lõpule jõudnud. Kuid ta ei ole maaküsimust kaugeltki rahwahulkade nõuetele wastawalt lahendanud.

„Suurem osa endiseid mõisatöölisi, maatamehi, popse ja wäikemaapidajaid ning sõdurid jäi ju maata, sest et neil maaseaduses ja selle teostamise määrustes „soomustatud“ eesõigused ja ainelised woimalused maasaamiseks puudusid.“

Kuid ka kodanluse maaprogrammi teostamine läks nurja. Suurem osa asundustalusid on pisi- ja wäikemaapidamised, kuna n.n. kahehobusekohti ja suurtaalusid 3—4 korda wähem asutati kui wäikemajapidamisi.

Kõik see muutis üldist talurahwa koosseisu ning aitas kaasa, tõusikkodanluse wastu, talurahwa kehwide ja keskkihtide arwulisele suurenemisele.

Oma majanduslise seisukoha poolest kuuluwad asunikud oma suures enamuses kurnatawate talurahwakihtide hulka, kes riigi- ja erapankadest ärarippuwaks on saanud. Asunikkude seisukord muutub iga aastaga raskemaks, mis neid sunnib ikka järjekindlamalt woitlusele kodanluse wäewoimu wastu, kes ranga maksu- ja wõlakoorma asunikkudele selga on ladunud (maksud, maarent, n.n. ehituselaenuid, tasumaksmine parunitele jne). See sunnib kehwemaid asunikke kohtadest lahtiütlemata, et sel teel oksjoni ja haamri alla minemise eest pääseda.

Kodanlus pole aga sugugi huwitatud asunikkude olukorra parandamisest. Wastupidi. Linna- ja maakodanluse kaukamehed õõruwad juba käsi, et kehwide asunikud oma kohad käest ära peawad andma. Eesti tõusikute peamees Laidoner juhtis eelarwe waieluste puhul riigikogus selle nähtuse peale tähelepanu. Ta tähendas, et

„Maareform on küll alatud, kuid täielikult weel läbi wiimata ja suur osa

maid on ebakindlas seisukorras. Meie oleme maareformi teostamise määrustega ja seadustega loonud niisuguse olukorra, et maa üleminek on väga raskendatud. Kui maareform suure rutuga läbi wiidi, said maad inimesed, kellest selgunud, et neist ei saa korralikke põllupidajaid. On loomulik, et peaks saama neid maid üle andma sarnastele inimestele, kes maad tõsiselt tahawad. Warsti peame minema nõnda kaugele, et tulewad kaotada kõik kitsendused maa üleandmise kohta. Ma olen paljudega rääkinud ja kõik ütlevad, et seda küsimust ei wõi üles wõtta, aga mina ei karda seda teha, sest minul on ükskõik, kas mind wallitakse uude riigikokku wõi ei. Sellepärast wõin ütelda, et on õige aeg käes, kus peame selle kitsenduse ära kaotama, nii et igaüks, kes tahab saab maad edasi anda.“ („Päewaleht“, 31. jaan. 1929. a., nr. 30.)

See kindral Laidoneri seletus on väga iseloomustaw. Tõusikkodanlus kuulutab awalikult maareformi rewideerimise wadjadust. Suur osa maad on „ebakindlas seisukorras“. Asunikud põllud ei kannu enam wilja, karja on wähe, et põlluwäetist saada, raha pole ehituste lõpulewiimiseks, wõlakoorem on aga suur. Maarendi tasumiseks pole raha. Sissetulekud on wäiksed. Üle 4000 asuniku on paari-kolme aasta kestel oma kohad juba käest ära annud. Kodanlus pole sellega rahul. Temale on wähe sellest, et kehwad asunikud kohtadelt lahkuwad ja asunduskohad pisikeste kohtadena uute põllumeeste kätte lähewad. Maa põliseks tarwitamiseks ja eraomanduseks andmise seaduses on punkt, mis maade üleminekut ja koondamist üle 75 hektari ühe isiku kätte takistab. Tõusikkodanlus kuulutab Laidoneri suu läbi: õige aeg on käes, kus peame need kitsendused ära kaotama! Tõusikkodanlus tahab riigimaad wabaks sahkerdamiseks eraomanduseks müüa. Kuid asundusmajapidamiste ebakindla seisukorra pärast ei arene ka see asi kuigi kiirelt.

Maareformi alal on kodanlusel suured raskused ees. Maksud, wõlad ja maa pärisomanduseks müümine teeb asundusmajapidamised kiduraks; tasumaksimine parunitele wiib aga asunikud kodanluse ja sotside wastu, kelle armust asunikud peawad parunitele aastakümnete wältel miljardilisi tasusummasid wäljahigistama. See on teoorjus parunite heaks, mida sotsid ja Eesti tõusikkodanlus maareformi näol asunikude õlgadele on weeretanud. Kunagi tuleb aeg kus asunikud selle teoorjuse wastu üles tõusewad ja parunite ja tõusikkodanluse orjuseikke oma kaelast ära heidawad.

Ka teised talurahwakihid, eeskätt kehwtalurahwakihid ja maatöörahwad üldse, saawad seda asunikud wõitlust igasuguste abinõudega toetama, sest ka nende seisukord on äärmiselt raske. Põllumajandus põeb sügawat kriisi, mis tingitud on maareformi kuludest, põllumajanduse saaduste hindade langemisest ja osalistest korduwatest wiljaidustest. Kodanlus püüdis ja püüab seisukorrast pääseda jõukamate talumajapidamiste rahalise toetamise teel, mis ka ajutist tagajärge andis karjanduse arenemise ja wõi wäljaweo suurenemise näol. Kui ka siin on tulnud seisak ja isegi tagurpidimine, mis awaldub põllumajanduse üldises kriisis (põllumajanduse üldtoodangu langemine, talumajapidamiste tasuwuse langemine, wõlgade kaswamine ja protesteeritud wekslite arwu suurenemine maal). Talumajapidamised ei suuda saadud laenusid ja nende protsentisid pankadele maksta, mille tagajärjel kaswab wõlgadesse langenud talude haamri alla minek ja suureneb talude müümine ja wäljarentimine.

„Kõik need tõsiasjad — ütleb E.K.P. konwerentsi otsus — kõnelewad talurahwa raskest majanduslisest seisukorrast ja on ühes tööstuse kõrgete kaitsetollidega tunnistuseks sellest tööstuse ja pangakapitali ämblikupoliitikast, mis talurahwa laialised kihid werest tühjaks imeb, nende kohad haamri alla wiib ja selgi sihil töötawa talurahwa proletariseerimisele tüürib.“

„Maareformi teostamine tegi ja teeb maaproletariaadile ja poolproletaarlistele kihtidele lõpulikult selgeks, et neil kodanluse ja sotside käest midagi loota ei tule, mispärast need maatöörahwahulgad kodanlise demokraatia ja walitsuse wastu wastasrinda on asunud wõi ükskõikseks jäänud“ ja awaramaid, paremaid aegu ootawad ehk järkjärgult klassiteadlikkude töölistega ühisesse wäerinda nihkuma on hakanud.

„Osa töötawast talurahwast (kehwast ja keskmikkudest) seisab weel praegugi maakodanluse, suurtalunikkude mõju ail, kellest nad suuremal määral ära ripuwad, kuna teine osa tunneb juba pettumust kodanlise walitsuse poliitika wastu, mis tema huwid suurkodanluse mitmesuguste kihtide (pangakapital, liiakasuwõtjad, kaupmehed, wabrikandid jne) huwide ohwriks on toonud ja weelgi toob. Kehwenemise ja proletariseerumise protsess süwendab seda pettumust, mis suure osa talurahwa kihtidest kodanluse wastu juba passiwseks on teinud, teda ikka enam kodanlusega wastasrinda wiib ja proletariaadi wõitluswäerinnale lähendab, kelle wõit nende kihtidele otsekohe ja kiiresti nende majanduslise seisukorra paranemist tootab. Proletariaadi wõimu huwides (kui see wõim kord sotsialistilise rewolutsiooni teel teostatakse) ei ole nende kihtide wägiwaldne wäljatõrjumine, nende kohtade wägiwaldne ühendamine ja wõrandamine, nagu seda kodanluse talurahwale hirmutisena seinale maalib, waid wastupidi — proletariaat seab oma ülesandeks nende kohapidajate majanduslise seisukorra parandamise, et wäikewalmistaja talupoja majapidamise tõstmise läbi, eeskujuga ja kõrgema tehnika abil wäikepõllupidamist ühismajapidamise alusele wiia.

„Kuid proletariaadi wõit Eestis ei ole wõimalik ilma kehwa- ja wäiketalurahwa toetuseta ning kesktalurahwa tahtmise wastu. Sellepärast on Eestimaa kommunistilise partei üheks tähtsamaks ülesandeks klassiwõitluse arendamine maal ja maatöörahwa hulkade koondamine kom. partei ümber ja nende kas-

watamine rewolutsiooniliseks wõitluseks ning proletariaadi diktatuuri teostamiseks ja toetamiseks.

„Kõige esiteks tuleb muidugi tähelepanekut juhtida põllumajanduslisele proletariaadile. See on lahutamata osa Eestimaa proletariaadist. Tööstusproletariaadi organiseerimise kõrwal on E.K.P. ülesandeks eeskätt just nende maatöölise organiseerimine. Selleks tulewad luua põllutöölise poliitilised, sõjalised, ametiühisuslised jne organisatsioonid, kuhu tarwis tõmmata ka metsa- ja käsitöölisi ja teisi poolproletaarlisi kihtisid maal. Ainult maaproletariaadi ja poolproletaarliste kihtide organisatsioonide poliitilise mõju tõstmise läbi awaneb wõimalus wäike- ja kesktalurahwa hulgas põhjalikumalt kaswatustööd teha ja neid kihtisid proletaarse rewolutsiooni reserwiks wõita.“

Teiseks peab E.K.P. poolproletaarsed talurahwakihid oma poole wõitma. Need talurahwakihid elatawad end osalt palgatööst, osalt maaharimisest oma maalil wõi rendimaal, kelle majapidamised aga niiwõrd wäikesed on, et maaharimine perekonna äraelamist ei kindlusta, mispärast nende kohtade pidajad sunnitud on suurema osa ülespidamist wäljaspoolt oma majapidamist otsima, palgatöölisena teenides. K. Marx nimetas niisuguseid talupoegi maalapiga proletaarlasteks. Eestis on niisugune talurahwakiht kaunis rohkearwuline. Tema hulka kuuluwad popsid, saunikud, hingemaapidajad, osa asunikke (end. mõisatöölised jt.) jne.

Kolmandaks peab E.K.P. oma mõju alla wõtma kehwikud, s.o. wäikemaapidajad, kelle majapidamistes põlluõõ peatööna esineb, kuid perekonnale mitte alati täit äraelamist ei kindlusta, mispärast wäikemaapidajad wahete-wahel sunnitud on palgatöölisena kõrwaltööd tegema metsatöös ehk teistes majapidamistes.

Kõik need kolm talurahwakihti — maatöölised, poolproletaarlased ja wäikemaapidajad — wõiwad otsustawas rewolutsiooniwõitluses linnaproletariaadiga täiesti ühise wäerinna luua ja moodustawad wlimasega kokku rahwa ena-

muse, mis kurnajate jõust mitu korda tugevam on.

Proletariaat suudab neid kihtisid oma poole võita kui ta nende eluliste huwide eest alaliselt võitlust peab ja neid talurahwakihtisid oma võitlushüüdsõnade ümber koondab.

Niisugusteks võitlushüüdsõnadeks võttis E.K.P. konverents oma platwormi järgmised nõudmised:

1) kehwtalurahwa riigilt saadud ja erapankadelt tehtud laenude tühistamine ja riigi ning omawalitsuse maksudest wabastamine;

2) maa juureandmine kehwtalurahwale Eesti tõusikmõisnikkude maade natsionaliseerimise arwel;

3) rendimaadel asuwa kehwa talurahwa wabastamine rendimaksimisest ja neile maade juureandmine töörahwa wõimule sõjariistust ehk muul teel wastuhakanud suurtalupoegade majapidamiste konfiskeerimiste läbi loodud maa-fondist;

4) kehwide asunikkuude wabastamine maarendist, tasumaksimisest parunitele ja nende maade laiendamine eelpool märgitud talurahwa-majapidamistest;

5) kehwide talurahwa kihtide aine-line toetamine ja nende warustamine sihtlaenudega — põllutööriistade, kunstwäetisainete jne. muretsemiseks;

6) riigi-metsamaade (karja- ja heinamaade) andmine talurahwale;

6) põllumajanduslise saaduste müügi ja wäljawaõu organiseerimine ilma wähetkauplejate ja liiakasuwõijateta, milleks maatöõrahwa ühistegewust tuleb puhastada hallparunite ja linnakodanluse ollustest;

8) põllumajanduse koopereerimine (kollektiwiseerimine), industrialiseerimine ja elektrifitseerimine, mis kogu talurahwa seisukorda tuntawalt parandab ja temale kogu kultuurilise ilma saawutused kättesaadawaks teeb ning ühtlasi ka tema majapidamise tehnilist alust tõstab ja laiendab.

Need on kokkuwõetud tähtsamad põhinõudmised, mis E.K.P. konverents 1926. a. oma töö aluseks võttis töötamiseks kehwtalurahwa hulkades.

Igaüks, kes natukenegi järele mõtleb, saab kohe aru, et nende nõudmiste teostamisel talurahwa seisukord märksa paraneks. Kuid kodanlus ei wii neist nõudmistest ühtegi ellu. Sellepärast tuleb E.K.P-l võitlust alustada proletariaadi ja talurahwa kehwide kihtide võitlusiidu loomiseks, võitluseks tööliste ja talurahwa walitsuse pärast, sest ainult tööliste ja talurahwa walitsus teostab need nõudmised.

Kuid proletaarsete rewolutsiooni kordaminek kui ka tööliste ja talurahwa walitsuse loomine oleneb õige suurel määral sellest, missugusele seisukohale rohkearwuline kesktalurahwakiht rewolutsiooni puhul asub ja kuidas ta tegutseb.

Kesktalurahwa all tuleb mõista niisuguseid talurahwa majapidamisi oma wõi rendimaal, mis perekonna ja majapidamise kulude katmisest teatawa ülejäägi annawad, mida parematel aastatel kapitaliks muuta wõib, ja kus wahel ka wõõrast tööjõudu tarwitatakse. Kesktalurahwa majapidamistest on üks kolmandik, kes wõõrast tööjõudu tarwitab, kuid suurem osa neist majapidamistest on perekonna tööjõu peale rajatud.

See talurahwakiht wõib niihästi oma majanduslise seisukorra kui ka kihiliste waadete ja eelarwamiste mõjul proletariaadi rewolutsiooni peawägedele ainult õige wäiksel arwul lisa anda. Sellepärast piirdub E.K.P. töö selle kihi hulgas peajaslikult sellega, et ta suuremat kogu rewolutsiooniwõitluses heatahtlikuks, erapooletuks, kõrwaltwaatajaks muuta, kes kodanlusele mitte aktiivselt kaasa ei aitaks.

Wõitnud proletariaat jätab selle talurahwakihi majapidamised puutumata nende seniste harijate kätte kasutada. Kuid maeraomanduse õiguse ärakootamisega wabastab ta ka kesktalupojad nende hüpoteegi-wõlgadest ja peale selle rentnikud rendimaksust, ja annab nende käes kasutada olewad riigi- ja erarendimaad neile põliseks tasuta kasutamiseks.

Eestimaa kommunistlisel parteil ei ole mingisuguseid kawatsusi (ega ole ennemgi olnud, nagu tema waenlased ja „wastast-

rindlased“ Eesti talurahwa kohutamiseks E.K.P.-le püüawad külge pookida) wäike-, kesk- ega ka suurtalusid wägiwallaga kommuunasse ajada, waid E.K.P. on mitu korda awalikult seletanud ja kinnitab seda oma otsustes weel kord, et ta püüab proletariaadi wõidu korral eeskujulikkude katsepõldude ja ühismajapidamiste organiseerimise alusel suurmaapidamist ja maade ühisharimist korraldada, nende eeskuju mõjul, neis tehniliste uuenduste ja elektrifitseerimise läbiwiimise teel teed näidata kehwi-kutele ja kesktalurahwale wabanemiseks wäikewalmistaja majanduse kütkestawast ja kurnawast olukorrast.

Suurtalupoeg ehk n.n. „hallparun“ on kapitalistiline ettevõtja põllumajanduses, kelle majapidamine peaaesjalikult palgatud tööjõul põhjeneb. Suurtalupoeg kurnab põllutöölisi ja poolproletaarlisi talurahwakihtisid. Isiklikult on suurtalupoeg talurahwaga ainult selmääral seotud, kuiwõrd ta oma majapidamises kehalist tööd teeb. Tema peale langeb aga peaaesjalikult majapidamise juhtimine ja organiseerimine ja sellepärast ei wõta ta isiklikult mitte alati põllutööst osa. Selle kihiga tuleb Eesti tööliklassil

kõige ägedamat ja halastamatumat wõitlust pidada töötawa talurahwa wabastamiseks nende kurnajate ideelise ja poliitilise mõju alt, kui ka temaga otsustawasse sõjariistus wõitlusse astuda tema wastuhakkamise puhul proletariaadi diktaatori teostamisel. Seal, kus see talurahwakiht proletariaadi wõitluse korral erapooletuks jääb ja wastupanekut ei awalda, jääwad nende kohad puutumata nende kasutada. Kõik hallparunite suurtalud ja kohad, mille omanikud töörahwale, proletariaadi wõimu asutustele, wastu hakkawad, konfiskeeritakse kõige nende päraltoluga — inwentaari, kariloomadega jne — ning antakse eestkätt maatameestele, popsidele, wäikerentnikkudele ja wäikemaapidajatele ühisharimiseks ehk wäljajagamiseks.

Pärast maadejagamist on mõisaid wähe järele jäänud. Kõik mõisad ja mõisataolised „suurtalud“ wõõrandatakse wõitnud proletariaadi ja kehwtalurahwa walitsuse poolt ning antakse tasuta kõige päraltoluga nende mõisate palgatöölis-tele ja maatameestele ühisharimiseks ja kehwing wäiketalurahwale maa juuresaamiseks.

Joh. Reesen

(Järgneb.)

Majandusdemokraatia ehk „uus peatükk sotside eriliste kogemuste põllult“

Sotsiaaldemokraadid nimetawad end weel ikka tööliste parteiks ja räägiwad et just nemad Marxi õpetuse järele talitades sotsialismile püüawad, ja seda nimelt teiste abinõudega kui needsinat- sed „barbaarsed enamlased“, rehken- dades konkreetsete wõimalustega.

Tegelikus elus aga nende tegewust jälgides paistab kohe silma, et sotside praktilisel tegewusel marksismiga midagi ühist ei ole.

Sellepärast on hädatarwilik waadata, missugused need „teised abinõud“ ja „konkreetsed wõimalused“ on, millega „marksistlikud“ sotsiaaldemokraadid II-st Internatsionaalist sotsialismile püüawad ja millega nad oma tegewust õigusta-

wad. Kuulutasid nad ju ise waremalt, et Euroopa sotsialistlikeks rewolutsiooniks küps on. Millega seletada siis seda, et nad nüüd otsekohe rewolutsiooni wastu töötawad, sõnades seda weel liig waraseks tunnistasid:

Sellega, et praegune kapitalistiline kord uute ajajärku olewat jõudnud, n.n. „ultraimperialistlikku“ ajajärku, kus senised imperialistlikud wastuolud sõdade, kriiside ja omawaheliste wõitluste näol kaowad, kus kapitalistid omawahel kokku lepiwad maailma ühiseks kurnamiseks. Tekib suur imperialistiline kontsern, mis kõik maailma tööstusealad ühe kapitalistlike rühmituse kätte ühendab. Tekib uuskapitalistiline majandus,

mis oma arenemisevõimalust veel lõpuni pole wiinud. Eesti sotside „teoreetik“ Joonas kirjutab selle kohta:

„Tänapäeva uskapitalistlik majandus läheb põhjalikult lahku eelmisest tulundusastmest. Ei tohi tähelepanemata jätta, et see ei ole enam individuaalne anarhistiline majandus nagu Marxi päiwil ning imperialistlikku ajajärku jõudmisel, vaid oma walmistusprotsessis teatava wormi ja süsteemi poole püüdw uskapitalistlik tulundus, mis ehitatud kollektiivismi ja kooperatsiooni põhimõtetele.“¹

Nii siis, kapitalism on muutunud, See pole enam niisugune kapitalism, nagu oli Marxi päiwil, ja sellepärast ei wõi Marxi õpetusel klassiwoitlusest ja proletaarsest rewolutsioonist siin enam makswust olla. Praegune kapitalism on „ehitatud kollektiivismi ja kooperatsiooni põhimõtetele“ ja sellepärast on temas sotsialismile üleminek ilma wapustawate rewolutsioonideta wõimalik, waja lasta teda enne lõpuni wälja areneda.

Ja selles lõpulikis wäljaarenemises on just proletariaat kõige rohkem huwitatud. Üks II Internatsionaali teoreetik, Benedikt Kautsky, kirjutab selle kohta:

„Kapitalistline mehhanism seisib oma stüühilise jõu abil, ja kõik eksperimendid (katsed) on tõendanud Wene metsikute wõtete otstarbekohatust, sest mehhanismi lõhkumine ilma süsteemi kõrwaldamata, loob tingimata majanduslise arenemise teel takistusi. Selles arenemises on aga proletariaat kahekordselt huwitatud, sest et ainult õitsew majandusline elu wõib tulewikus paremaid elu- ja wõitlustingimusi kindlustada, sest et iga samm kapitalismi edaspidises arenemises on samm edasi teel sotsialismi poole.“²

Ja wiimane Eesti sotsialistide partei-kongress kordas seda tagant järele A. Oinase suu läbi:¹

„Sotsialismi ei saa meie mitte kätte sel teel, et meie kaasa aitame kapitalistlisele lagunemisele. Wastuoksa peawad sotsialistid kaasa aitama kapitalismi arenemisele“...

Nii siis, töölisel on kapitalismi arenemisest huwitatud, ja waja seda arenemist alati ja igalpool aidata. Ka siis, kui ta täiel aurul allamäge läheb, tuleb selle eest hoolitseda, et mitte kapitalistid kahju ei saaks, et Laidonerid ja Pätsid endiselt miljonisi kasu saaks. Mis sest et töölisel nälg surewad ja wiimase wõimaluseni wäljakurnatakse, on see ju „nende eneste huwides“.

Sellest järgneb, et kapitalismi rewolutsioonilisel teel häwitamine — sotside seletuse järele — wõimata on. Proletariaat peab alati kapitalismi kindlustama, peab kaasa aitama walmistuse jõudude arenemisele kapitalistilisel alusel.

Kunagi ei tohi proletariaat rewolutsiooni peale mõelda, sest see desorganiseeriks majanduslist süsteemi, aga see majanduslise süsteemi wapustamine lükkab sotsialismi kätte jõudmise kaugemale. Mida sügawam kapitalism on, seda lüggemal on sotsialism. Mida rohkem proletariat kapitalismi majandusliselt kindlustab, seda paremini walmistab ta sotsialismi ette.

Seda täiendab weel Karl Kautsky:

„Tõsi, sotsialismi teostamine peab kapitalismi pankrotti tähendama, kuid moraalselt pankrotti hulkade ees, aga mitte majanduslist pankrotti.“

Kapitalismi wastu wõib wõidelda ainult sõnades, „moraalselt“, mitte aga tema majandust kõigutada, mitte rewolutsiooni teha. Rewolutsioon on wõimatu.

Sellepärast seisawadki sotsid järjekindlalt kapitalistide kasude kaitsel, kui töölisel wabrikantidega klassiwoitluses kokku pörkawad.

¹ E. Joonas: „Ametiühisuste ülesanded“.

² Ajakirjas „Der lebendige Marxismus“, Jena, 1924.

¹ „Rahwa Sõna“ № 1, 1929.

Aga kuidas siis sotsialismile saab? Missugune on siis tee sinna?

Proletaarse rewolutsiooni ja proletaariaadi diktatuuri eitamine kohustab sotsiste teed sotsialismile näitama. Ja see tee on majandusdemokraatia. Üks II Internatsionaali ametiühisuse liikumise juhtidest, Seidel, kirjutab selle kohta ajakirjas „Die Gesellschaft“ järgmiselt (tsiteerime Eesti sotside „Rahwa Sõna“ järele, № 243, 1928):

„Mitte kui kauge tulewiku ideaal, waid kui järjest edasirühki arenemise protsess, — seda kujutab olewa majandussüsteemi ümberkorraldamine. Seda arenemise protsessi juhtida sinna poole, et ettevõtjate monopolistikkude wõimukoonduste isewalitsusele kujuneks tugewastuwool „töötawate inimeste demokraatia näol“. — Majandusdemokraatia niisuguses mõttes tähendab kapitalismile tugenewa wõimuwalitsuse järkjärgulist kõrwaldamist. Majanduse demokratiseerimine wiib sotsialismi poole, tema on tee lõpusihi poole.“

Sotsid lähewad sellest seisukohast wälja, et kapitalismis on saawutatud kõikidele kodanikkudele, seal hulgas ka töölistele, parlamentlise wabariigi maksmapanekuga täieline poliitiline demokraatia, täieline ühetaolsus ja õiglus, ning nüüd on waja selle lisaks saada weel „tööstuse demokratiseerimise kaudu majanduslik ühetaolsus ja õiglus!“

Kuidas mõtlewad sotsid seda majanduse demokratiseerimist tegelikult teostada?

Õige lihtsalt. Midagi pole kergem kui see. Esiteks: kuna meil on olemas täieline poliitiline demokraatia parlamentiga ja riigiwõimuga, kes seda demokraatiat teostab, siis on waja tema kaudu saawutada seadusandlisel teel tööliste esindajate osawõtmist tööstuse juhtimisest. Tuleb nimelt kõrgesti austatud rahwasaadikutele selgeks teha, et:

„Tööstuse juhtimine ei tohi kuuluda mitte ainult ettevõtjatele wõi aktsionäridele, sest tööline on üks osa

neist jõududest, mis tingiwad walmistusprotsessi.“¹

Ja kui niisugusel („osal“), oleks töölistel ka õigus kaasa rääkida oma esindajate kaudu: 1) töö meetodide küsimuse arutamisel, 2) õigus osawõtta uute töökodade korraldamisest, ja 3) õigus kaasa rääkida tööstuse piiramise ja tööliste wallandamise küsimuse arutamisel.

See oleks siis see ring küsimusi, mille arutamisel ka tööliste esindajatel peaks õigus olema kaasa rääkida ja mida sotsid parlamendi kaudu tahawad kätte saada. Peale selle tahawad nad parlamendi kaudu weel sotsiaalkindlustuse seadust läbi wiia ning riiklist kontrollkomisjoni organiseerida monopoolsete ettevõtete kontroleerimiseks, millisest komisjonist ka ametiühisusel õigus oleks osa wõtta. „Rahwa Sõna“ № 243 kirjutab selle kohta:

„Wõitlus majanduse demokratiseerimise eest on aga ühtlasi poliitiline wõitlus ka niiwõrd, kuiwõrd on hädatarwilik, et rahwamajanduslik üldsuse huwi, mida riik kui niisugune esitab, peab suurte kapitalistikkude majanduskoonduste eramajanduslikud huwid oma alla paenutama. Wõitlus majandusdemokraatia eest on wõitlus selle eest, et riigiwõim kapitali organiseeritud wõimurühmitused oma kontrolli alla wõtaks. Kuid samal ajal on wõitlus majandusdemokraatia eest ühtlasi ka wõitlus selle eest, et ametiühingud saaksid osa wõtta suurte monopoolse iseloomuga korralduste juhtimisest, teostades töölistekonna kaasotsustamise õigust plaanikindlalt juhtiwast majanduslikus organismis.“

See kirjutus on peale muu weel wäga huwitaw sellest küljest, kuidas sotsid riigi peale waatawad.

Teiseks: on waja arendada riiklikku kapitalismi, kõigi abinõudega lalendada riigi ettevõtteid. Olewat kapitalistlist

¹ E. Joonas: „Ametiühisuste ülesanded“, ptk. „Tööstuse demokratiseerimine“.

tööstust vaja riigistada. See riigistatud tööstus on täielises demokraatlikes riigis muidugi samuti demokraatline ja sellel läbi üks suur võimalus sotsialismile minekuks. Pealegi on see riigistamine kerge, sest praeguses kapitalismis on selleks kõik eeldused olemas. Saksa sotsiaaldemokraatliku partei õperaamatus seletatakse seda järgmiselt:

„Langemise ajajärgul annab kapitalistlik majandus, aktsiaühisuste, kartellide ja trustide piiridest üle minnes, uue sotsialistliku vormi idudele aluse: nimelt riiklikule kapitalismile, mida samasuguse õigusega ka riiklikuks sotsialismiks võiks nimetada.“¹

Sõjajärelne uuskapitalistlik majandus püüab „korra ja süsteemi poole“, püüab riikliku kapitalismi poole, ja see „riiklik kapitalism“ on seesama mis „riiklik sotsialism“. Mingit vahet seal ei ole. Kapitalism ja sotsialism on sotsialistidel — üks ja seesama. (Kas pole siis ka sotsialistid seesama mis kapitalistid?)

Kolmas ja kõige tähtsam abinõu sotside käes majanduse demokratiseerimiseks ja sotsialismile jõudmiseks on tööliste ja ametiühisuste eneste valmistuse organiseerimine, et võistluse teel kapitalistlik korda hävitada. Ehk teiselt poolt, kapitalistlikud ettevõtted ära osta, nende ettevõtete aktsiate ülesostmise teel. Raha selleks saab tööliste kokkuhoidmise läbi. Et kokkuhoidmist etendada ja aktsiate kokkuostmist toimetada, selleks asutatakse tööliste pangad. Need pangad, mis ametiühisuste kontrolli all töötavad, peavad olema sotsialismi hoovadeks.

Mis puutub põllumajandusesse, siis on ka seda vaja plaanikindlatel alustel organiseerida. Kuidas see peab sündima, sellest ei räägi sotsid midagi. Kuid küll ka selleks mõni nõiaärk sotside tarkuseraamatutes kokku klopistakse.

Ja kui kõik see kätte on saadud, kui täieline majandusline demokraatia sotside rohutähe järele on teostatud, siis pole ka sotsialism kaugel, sest kui kõik tööstus riigi (mis sest et kapitalistlikel) ja tööliste käes on, rahaasjandus tööliste pankade käes, riigi võim on demokraatlikes riigis iseenesestki mõista „terwe rahwa“ käes, siis polegi ju kapitalistidel muud enam midagi peale hakata kui ilusti ära kaduda, ja sellega ongi klassideta ühiskond — „sotsialism“ käes. —

See sotside teooria paistab aga ainult pealiskaudselt nii sile olevat; ligemal vaatlemisel ei kannata ta kõigewahematki arwustust, ta lõhkeb kui seebimull, ja sotsialisti maheda näokatte tagant tuleb nähtawale kodanluse jõhker nägu.

Tõepoolest, kuidas on lugu selle „ultraimperialismi“ teooriaga, selle rahuliku plaanikindla arenemisega, mida sotsid, Kautskyga eesotsas, suure suuga kuulutawad? Kas võib kapitalistide omawaheline kokkulepe, kapitali kontsentreerimine minna rahulikult üleilmse kontserni? Mis võib sarnase kokkuleppe aluseks olla? Just selle jätwad sotsid ütlemata. Kapitalistlikes korras, kus igaüks enesele võimalikult rohkem püüeb ahnitseda, on võimata midagi muud aluseks wõtta kui tegelik jõudude tasakaal. Wõitlewad ettevõtted ühinewad siis, kui üks teist kas täiesti häwitab, ehk kui nad ühetugewused on ja näewad et wõistlusest midagi wälja ei tule. Wiimasel juhusel teewad nad kokkuleppe, s.o. jagawad maailma omawahel kurnamise piirkondadeks ära, kusjuures selle jagamise aluseks võib olla ainult jõudude wahekorid. Jõudude wahekorid on aga järjesti muutuw, sest maad arenewad ebaühtlaselt, ja niipea kui üks lepinguosalistest tunneb end oma wastasest tugewama olevat, siis ei lepi ta enam senise osaga, waid püüab võimalikult rohkem. Wastane ei anna aga mitte ilma wõitluseta oma seisukohti käest. Mida tugewamad ja rohkem organiseeritud on wõistlewad pooled, seda wihasem on wõitlus. Seesugustel põhjustel

¹ „Die Theorie des modernen Sozialismus“, von Rudolf Abraham. Berlin, 1923. Lhk. 117.

algas imperialistiline ilmasõda riikliselt organiseeritud kapitalistide rühmituste wahel, kus tegelik maailma jaotus olewatele jõudude wahekorrale ei wastanud. Ja ka selle sõjaga pole wõitluse põhjused kõrwaldatud, waid üks pooltest on ainult ajutiselt mahasurutud. Juba nüüd nõuab Saksamaa kiiresti kaswaw tööstus omale asumaid, kuna Rahwasteliit, mille peale sotsid nii suuri lootusi panid, tegelikult wõitjate riikide blokiks saagijagamisel oli, mis nüüd igasuguse tegeliku tähtsuse on kaotanud. Walmib uus jõukatsumine riikliselt organiseeritud kapitalistide rühmituste wahel uueks ilma ümberjagamiseks uutal alustel. Mingist rahulikust ultraimperialistlisest ajajärgust ei wõi juttugi olla.

Samuti on wale ka sotside teooria teine aluspunkt selle kohta, et kapitalistlikes korras on täieline poliitiline demokraatia, täieline üheõiguslus saawutatud. Sotsid kujutawad omale kodanlist riiki kui mingit klassidest kõrgemalseiswat organisatsiooni ette, kes rahwamajanduse üldsuse huwide walwel seisab — kapitalistide wastu.

Sotsid wõltsiwad teadlikult seda marksismi õpetust riigist, et riik on klassi kurnamise abinõu. Kodanline riik on kodanlise klassi aparaat tööliste rõhumiseks. Engels kirjutas riigi kohta:

... „Kuna riik klasside wastuolu ohjapidamise tarbest tekkis, kuna ta ühtlasi nende klasside kokkupõrkamistes enestes tekkis, siis on ta üldise reegli järele kõige wõimsama, majandusliselt walitsewa klassi riik, klassi oma, kes riigi abil ka poliitiliselt walitsewaks klassiks saab ja selwiisil uusi abinõusid rõhutud klassi allasurumiseks ja kurnamiseks omandab.“ Mitte ainult wanaaegne ja feodaalne riik ei olnud orjade ja pärisorjade kurnamise asutus (organ), waid ka „praegune esituskodadega riik on abinõu palgatöö kurnamiseks kapitali poolt.“¹

Wõrrelge nüüd sotside „rahwamajanduse üldsuse huwide kaitsjat“ sellega ja otsustage kuipalju on sotsidel marksismi. Mitte haisugi! Mis puutub aga üldisesse walimisõigusesse ja demokraatia sildisse, siis on see lihtsalt üks kodanlise diktatuuri wormidest, kuna kodanluse käes on kõigepealt majandusline wõim oma rikkuse kõikwõimsusega ja tuhanded muud abinõud oma poliitilise ülewõimu kindlustamiseks.

„Demokraatlikes wabariigis, jätkab Engels, tarwitab rikkus oma wõimu kaudselt, selle eest aga kindlamalt.“

Tema tarwitada on sõjawägi, politsei, kohtud ja wangikongid, mis ühelegi lori-kogule ei allu, waid otsekohe wõimu-organina kodanluse käsutada on. Tema käes on ka „awalik arwamine“ ajalehtede ja kirjanduse kujul; ning tuhandeid teisi abinõusi. Lenin kirjutab demokraatlise wabariigi kohta:

„Demokraatline wabariik on kapitalismi kõige parem wõimalik poliitiline koor, ja sellepärast kindlustab kapital seda kõige paremat koort kättesaadades oma wõimu niwõrd tugewasti, et ü k s k i isikute, asutuste ega kodanlise demokraatlise wabariigi erakondade wahetus seda wõimu ei kõiguta.“¹

Nende sm. Lenini sõnade tõenduseks wõiks tuua lugemata hulga näiteid tegelikust elust, kas wõi samast Eesti „kõige demokraatlisemast wabariigist“, kus sellest hoolimata kõige werisem kodanline terror tegutseb ja töölisi mätta lüüakse. Isegi kui sotsid walitsuses olles tahaksid — tõeliselt küll ei mõtlegi nad sellest — teistsugust poliitikat ajada, ei suudaks nad seda ometi mitte, sest wõim on tegelikult ikka kodanluse käes ja sotsid walitsuses täidawad ainult tema käske.

Ja selle kodanlise diktatuuri abil tahawad sotsid kodanluse käest töölistele midagi kättesaada! Kas wõib olla weel suuremat mõttetust!?

Tõepoolest on aga lugu nii, et sotsid ei mõtlegi töölistele tõsiselt midagi nõuda, kartes et härrad ehk pahandawad.

¹ F. Engels: „Perekonna, eraomanduse ja riigi tekkimine.“

¹ Lenin: „Riik ja rewolutsioon“. Lhk. 13.

Nii ruttawad nad tööliste „kaasa rääkimise õigusest“ kõneledes kohe seletama, et seda ei tohi mitte nii mõista nagu peaks töölistel otsustama hääleõigus olema. Joonas kirjutab sellest:

„Ei ole, otstarbekohane, et seal (ettevõtte juhatuses. — S.) otsustawalt tegutseksid wastutuseta, kuigi võib olla majandusliselt arenenud ja ühiskondliselt teadlikud inimesed. Sellepärast peawad ametiühisused juba algusest peale oma ülesandeid piirama.“¹

Ei wõi ju töölistele otsustawat häält lubada isegi niisugustes küsimustes nagu seda on tööliste palkamise ja walandamise küsimus, muudest rääkimata. Ei. Sotsid lepiwad sellegagi, kui neid lobiseda lubatakse.

Mis sotside senisesse praktikasse puutub, siis on selle tulemused juba küllalt tuttawad. On läbielatud juba küllalt sotside walitsusi, mis näitawad, et sotsid kõige pisematki reformi, närusematki sotsiaalkindlustuse seadust tööliste kasuks läbiwiia ei suuda, rääkimata siis weel sarnastest põhjapanewatest uuedustest nagu tööstuse riigistamine. Ja nimelt sellepärast, et kodanlises riigis on wõim ikkagi kodanluse käes ja sotsid on walitsuses ainult niikaua kui nad kodanluse huwe paremini suudawad kaitsta kui kodanlus ise.

Ka ei tooks see tööstuse riigistamine mingit muudatust, sest ta läheks ikkagi kapitalistide kätte, kes siis töölisi ühiselt, riigiwõimu kujul kurnaks. Riiklik kapitalism arendaks finanskapitali walitsuse tema wiimasele astmele. Kuid demokraatiaga tööliste jaoks pole siin midagi tegemist.

Mis puutub sellesse, et töölisel majanduslisel teel, töölistepankade abil, kapitalistide käest tööstuse ärawõtawad, siis on sel utoopial juba teatud ajalugu selja taga, nii et me tööstusdemokraatia seda külge kohe tegeliku elu õpetundidel wõime waadelda. Nimelt hakati Ameerika Ühisriikes töölistepanke juba 1920. a. tagurliste ametiühisuste poolt asutama, ja samase eesmärgiga: et sel

teel kapitalistlike ettevõtete aktsiad üles osta, mis ettevõtete tööliste kätte minekut oleks tähendanud. Ametiühisuste reformistlike juhtide wäljaarwamise järele oleks küllalt 25-st aastast, et kogu Ühisriikide tööstust nende pankade kaudu tööliste kontrolli alla wõtta. Rehkendati wälja, et kui töölisel kõik oma tööpalgast 20% kokkuhoiaks ja pankasse paneks, siis saaks sellest 5 aastaga summa, millega 51% Ühisriikide tööstuse aktsiatest wõiks üles osta. Ja ametiühisused läksid selle peale, et kapitalistide käest wabrikuid, tehaseid, raudteid, kaewandusi jne ära osta.

Kuid seal tuli „wäike wiperus“ esile, nimelt ostsid kapitalistid suurema osa töölistepankade aktsiaid üles, mis täiesti wabal müügil on, ja tegelikult on need pangad suurte kapitalistlike pankade kontrolli all. Kapitalistid aga kasutawad neid tööliste wäheseid kopikaid oma kasuks, sest töölistepangad annawad töölistelt saadud hoiusummad kapitalistidele, kes töölisi sedajagu rohkem kurnawad. Töölistepankadel pole aga peale nime, mis töölistelt nende kopikaid wälja pressida aitab, midagi proletaarset. Ja kuidas saawadki töölisel selle panga tegewuse peale oma wäikeste aktsiatega mõjuda, kui kapitalistide käes suurem osa aktsiatest ja nad tema täielised peremehed on.

Kapitalistid aitawad seda liikumist kõigest jõust, töölistele isegi palga asemel teatawat osa oma ettevõtte aktsiaid andes, sest peale selle et tööliste käest niimoodi raha kätte saab, sunniwad nad ka töölisi sellega intensiivsemalt (pioneerwamalt) töötama. Tööline, kel wäike, sajarublane aktsia taskus, loeb end juba ettevõtte kaasomanikuks, kapitalistiks. Ta ei lähe kunagi kapitalistide wastu, ta on igasuguse rewolutsioonilise wõitluse waenlane, sest see tahab tema „waewaga kogutud kopikad“ ära wõtta. Ja kui tal korda läheb sel teel omale natuke warandust koguda, siis unistab ta tööliste hulgast lahkumisest, et teiste tööliste kurnamisega kapitalistiks tõusta. Töölisklassil pole aga sellest vähematki kasu, waid otse wastupidi. Sotsid lõhuvad sellega töölisteliikumist.

¹ Joonas: „Ametiühisuste ülesanded“.

Kui Ameerikas seesugune idee siiski veel teatud kihi — töoliste aristokraatia — huwidele wastab, kes selle abil kapitalistideks loodawad saada, siis pole Euroopas, eriti Eestis, sellel sedagi pinda, kui wälja arwata wõitjate riikide wähenene töoliste koorekiht, kes Saksa-maa ja asumaade kurnamisest mõned raasukesed omale saawad. Mis wõib aga alaliselt nälgiw ja peost suhu elaw Eesti tööline selleks teha et „majandusdemokraatiat“ läbiwiia? Palju jõuab näljane Jaan wõi Jüri, kes pealegi suure osa aega tööta on, selleks kokku hoida, et Laidoneri käest „Ilmarist“, Pätsi käest mõnda panka wõi „sotsialisti“ August Rei hooldamise all olewat Balti tehast ära osta? Siin wastab see teooria ainult Rei'de, Martna'te, Oinaste, Wirma'de, Semjonowite ja teiste sarnaste ettewõtjate ja spekulantide huwidele, töolistest aga ei saa mitte kõige pisemgi kiht siit midagi, peale selle et see neid otsekohe kurnab ja kodanlist korda kindlustab.

Ja mida saaksidki töölised siis nende aktsiatega peale hakata, kui sotside nõia-wägi nad mingisuguse imeteo läbi töoliste kätte annaks. Rahaline wõim jääks ju ikkagi kapitalistideklassi kätte (ostawad ju sotsid aktsiad puhta raha eest, s.o. annawad töoliste palga kapitalistide kätte). Aktsiatest pole aga midagi kasu, sest aktsionääride koosolekutele, mis tihti kuisagil teises maailma otsas peetakse, ei saa töölised ju sõita, ja seal walitseks ikkagi kapitalistid. Tegelikult tarwitseb kapitalistidel selleks, et ettewõttes täielik peremees olla, ainult $\frac{1}{3}$ aktsiatest oma kätte jätta.

Sotside majandusdemokraatia tähendus on aga ainult see, et tema abil kapitalistidel kergem on töölisi kurnata. Sellega meelitatakse töölised kõrwale rewolutsioonilisest wõitlusest proletariaadidiktatuuri eest ja juhitakse enam kui kahtlaste reformide teele, mille abil tegelikult aga midagi kätte ei saada. Sotsid mängiwad siin samuti kodanluse kaitsjate osa nagu nad seda igalpool on teinud. Majandusdemokraatia on sotsidel ainult üheks uuemaks wõtteks, mille abil wana töoliste petmise poliitikat edasi aetakse. Seidel kirjutab majandusdemokraatia kohta:

„Oma läbirääkimistega majandusdemokraatia üle on ametiühisused sotsialistlikku õpetust rikkastanud uue peatükiga, mis pärit nende eriliste kogemuste (!?—S.) põllult!“

Missugused need sotside „erilised kogemused“ on, see on kohe igauhele selge, kui lühikesegi pilgu heidame sotside tegewuse peale. Pole möödunud ühtegi suuremat wõitlussilmapiiku, ühtegi majanduslist ega poliitilist streiki, kus sotsid poleks mänginud töoliste äraandjate, kokkuleplaste osa, kes oma telgitaguste kokkulepetega alati töolistele noa seljatagant küljekontide waele on löönud, ehk ka awalikult töölisi on pussitanud.

Need on need sotside „erilised kogemused“, ja majandusdemokraatia teooria kannab auga seda äraandmise ja pussitamise teooria nime, kuid marksismiga ja töoliste klassiwoitlusega pole tal midagi ühist.

Spiraal

Kommunistilise Internatsionaali Eesti seksiooni wäljaanne. Wastutaw toimetaja H. Pöggelmann

Kommunistilise Internatsionaali programm

Wastu wõetud VI kongressil 1. septembril 1928 Moskwas.

Hind 50 kop.

„КЮЛЬВАЯ“, Ленинград 31, улица 3-го Июля № 48.

H. Pöögelmann

1871-1921 Pariisi Kommuuna 50. aastapäewaks

Kommuuna sünnipind. Kommuuna sündimine —
18. märts. 72 päewa. Kommuuna surmawõitlus. Jne.

Pildid: Kommunaarid põletawad tapamasinat. — 25. mai õõ
Montmartre surnuaial. — Inimene, kel naerutuju (Thiers). — Ver-
sailles wangimajas. — Kommuuna plakatid ja palju muid pilta.

48 lehekülge.

Hind 30 kop.

Suure wõidu ja raske kautuse mälestused

Pariisi Kommuuna päewaraamat. — Rahwakaardist punase-
wäeni. — Pariisi Kommuuna wiimased päewad. —
Kommuuna lapselaps.

Pildid: Ferré kõneleb; M. P. Sashin, Pariisi kommuunar;
Federaatide müür Pére Lachaise surnuaial ja palju muud.

96 lehekülge — Hind 40 kop.

EKP KK Ajalookomisjoni toimetused № 1.

1905. aasta Eestis

Kirjeldused. Mälestused. Dokumendid.

1905. a. sündmustest Tallinnas, Tartus, Saaremaal, Wiljandimaal jm.

Päewapildid Tallinna ja Narwa
punastest matustest oktoobris.

Kata, O. Krusteini, H. Möldermanni, T. G. ja A. Uuritsa joonist.

216 lehekülge — Hind 3 rbl. 25 kop.

„KÜLWAJA“ kirjastus, Ленинград, 31, Улица 3-го Июля № 48